

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

DİN, AHLAK VE DEĞERLER ALANI SEÇMELİ
DERSLERİNİ TERCİH EDEN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN İMAM- HATİP ORTAOKULLARINA
İLİŞKİN ALGILARI (MALATYA ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman **Hazırlayan**
Prof. Dr. İbrahim AŞLAMACI **Emre KARADOĞAN**

MALATYA-2024

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

DİN, AHLAK VE DEĞERLER ALANI SEÇMELİ DERSLERİNİ TERCİH
EDEN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İMAM- HATİP ORTAOKULLARINA
İLİŞKİN ALGILARI (MALATYA ÖRNEĞİ)

Hazırlayan
Emre KARADOĞAN

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. İbrahim AŞLAMACI

MALATYA 2024

ONUR SÖZÜ

Bu tez çalışması, danışmanlarım Prof. Dr. İbrahim AŞLAMACI'nın akademik rehberliğinde tarafımdan hazırlanmıştır. “Din, Ahlak Ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerini Tercih Eden Ortaokul Öğrencilerinin İmam- Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları (Malatya Örneği)” başlıklı bu yüksek lisans tezinde, bilimsel araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiştir. Çalışmada, doğrudan ya da dolaylı olarak faydalanılan tüm kaynaklar, akademik ilkelere uygun biçimde metin içinde atıf yapılarak ve kaynakçada eksiksiz biçimde belirtilmiştir. Bu beyanla, söz konusu çalışmanın bilimsel dürüstlük ve etik kurallar çerçevesinde, özgün biçimde tarafımdan kaleme alındığını onurla teyit ederim.

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tezinin hazırlanmasında katkılarını benden esirgemeyen, araştırmam boyunca bana zaman ayıran, rehberlik eden, önerileri ve yaptığı eleştirileriyle beni yönlendiren çok değerli hocam Prof. Dr. İbrahim AŞLAMACI'ya minnettarım. Ayrıca dualarını esirgemeyen aileme, beni yüreklendirip her türlü desteği ve fedakarlığı gösteren, bana sürekli çalışma imkânı sağlayan kıymetli eşim Gönül'e, tezimin her aşamasında varlığını hissettiren, gülüşü ve tatlı bakışıyla motive kaynağım olan canım kızım Hena' ya teşekkür ederim.

Emre KARADOĞAN

Malatya, 2024

ÖZET

Bu çalışmada genel ortaokul öğrencilerinden seçmeli “Din Ahlak ve Değerler Alanı” dersleri içinden Peygamberimizin Hayatı, Temel Dini Bilgiler ve Kur’an-ı Kerim derslerini tercih eden öğrencilerin seçmeli din dersleri tercihi süreci, din dersi öğretmen ve içeriğine ilişkin bilgilerinden yola çıkarak imam hatip ortaokullarına yönelik bilgilerinin ve algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yönteminin betimsel tarama ve karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Malatya ili merkezinde bulunan 5 genel ortaokuldan 302 öğrenciye 2023-2024 eğitim öğretim yılında anket çalışması uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS programına girilerek anket maddeleri arasında ki kare analizleri yapılarak veriler yüzde, frekans değerleri ve çapraz tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin seçmeli din derslerini ve öğretmenlerini sevdikleri ama bu derslerin saatlerinin arttırılması konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Seçmeli din dersinin seçiminde öğrencinin ilgi ve isteğinin ön planda olması gerekirken okul idaresinin en etkili faktör olduğu saptanmıştır. Bireylere ilkokulda iken imam hatip ortaokuluna yönelik tanıtımın yapılmadığı, imam hatip ortaokulları hakkında genellikle bilgi sahibi olmadıkları için imam hatip ortaokulunun ders saati, okulun fiziki imkanları, spor ve fiziksel etkinlikler, okul başarısı vb. konularda olumsuz algılara sahip oldukları tespit edilmiştir. Okul dışında din eğitimi alan bireylerin imam hatip ortaokullarına yönelik bilgi düzeylerinin ve olumlu tutumlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İmam-Hatip ortaokulu, Tercih nedenleri, Din-Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Dersleri

ABSTRACT

This study aims to determine the knowledge and perceptions of general secondary school students who choose the elective “Religion, Morality and Values Field” courses such as the Life of Prophet Muhammad, Basic Religious Information and the Holy Quran, regarding Imam Hatip secondary schools, based on their knowledge of the elective religious course selection process, religious course teachers and content. In the study, descriptive scanning and comparative relational scanning models of qualitative research method were used. Within the scope of the research, a survey study was applied to 302 students from 5 general secondary schools in Malatya city center in the 2023-2024 academic year. The data obtained from the survey were entered into the SPSS program and chi-square analyzes were performed between the survey items and presented as percentages, frequency values and cross tables. As a result of the research, it is seen that the students like the elective religion courses and their teachers, but they are undecided about increasing the hours of these courses. While the student’s interest and desire should be at the forefront in the selection of the elective religion course, it has been determined that the school administration is the most effective factor. It has been determined that individuals are not introduced to Imam Hatip secondary schools while they are in primary school, and since they are generally not informed about Imam Hatip secondary schools, they have negative perceptions about issues such as the lesson hours of Imam Hatip secondary schools, the physical facilities of the school, sports and physical activities, school success, etc. It has been determined that individuals who receive religious education outside of school have higher levels of knowledge and positive attitudes towards Imam Hatip secondary schools.

Key Words: Imam-Hatip secondary School, Reasons for preference, Elective Courses in the Field of Religion, Ethics and value

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
1.3. Araştırmanın Sayıtları	2
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. İlgili Çalışmalar.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

2.1. Tarihsel Süreçte İmam Hatip Ortaokulları.....	6
2.2. Türkiye’de Okullarda Din Öğretiminin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.3. 2012 Yılı 4+4+4 Eğitim Yasası ve Din Öğretimi	10
2.3.1. İmam Hatip Ortaokullarının Açılması ve Sayısal Gelişmeler	11
2.3.2. Seçmeli Din Derslerinin Programa Eklenmesi ve Gelişimi.....	13
2.4. Genel Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokullarının Haftalık Ders Çizelgeleri	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli.....	23
3.2. Evren ve Örneklem	23

3.3. Veri Toplama Aracı	24
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğrencilere Ait Betimsel Bulgular	26
4.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri	26
4.1.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelir Düzeyleri.....	26
4.1.1.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne- Babalarının Eğitim Durumu	26
4.1.1.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne-Babalarının Meslek Durumu	27
4.2. Öğrencilerin Okuduğu Okulu Tercih Nedenleri.....	28
4.3. Öğrencilerin Okul Dışında Din Eğitimi Alma Durumu	29
4.4. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Seçmeli Din Ahlak ve Değerler Alanı Dersleri .	30
4.5. Öğrencilerin Din Dersi Öğretmenlerine Yönelik Algıları.....	33
4.6. Öğrencilerin Din Dersleri ve İçerikleriyle İlgili Görüşleri.....	35
4.7. Öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Bilgileri.....	36
4.8. Öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları	41
SONUÇ VE ÖNERİLER	60
KAYNAKÇA	63
EKLER	67
EK 1: Nitel Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	67
EK 2: Etik Kurul Kararı.....	72
EK 3: Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan Anket Uygulama İzin Belgesi	73

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. İmam Hatip Ortaokullarında Sayısal Gelişmeler (2012-2023).....	12
Tablo 2. Ortaokul Kademesinde Peygamberimizin Hayatı Dersi Seçilme Oranları.....	16
Tablo 3. Ortaokul Kademesinde Kur'an-ı Kerim Dersi Seçilme Oranları.....	18
Tablo 4. Ortaokul Kademesinde Temel Dini Bilgiler Dersi Seçilme Oranları	19
Tablo 5. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İmam Hatip Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi	20
Tablo 6. İlköğretim Kurumları (İlkokul Ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi.....	21
Tablo 7. Öğrencilere Ait Demografik Özellikler	23
Tablo 8. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumu	26
Tablo 9. Öğrencilerin Anne-Baba Eğitim Durumları.....	26
Tablo 10. Öğrencilerin Anne-Baba Meslek Durumlarına Göre Dağılımı	27
Tablo 11. Öğrencilerin Okudukları Okulu Tercih Etme Faktörleri	28
Tablo 12. Öğrencilerin Okul Dışında Din Eğitimi Alma Durumları	29
Tablo 13. Öğrencilerin Okul Dışı Din Eğitimi Aldığı Yerler	30
Tablo 14. Öğrenciler Tarafından 5. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri	30
Tablo 15. Öğrenciler Tarafından 6. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri	31
Tablo 16. Öğrenciler Tarafından 7. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri	31
Tablo 17. Öğrencilerin Seçmeli Din Derslerini Seçimi	32
Tablo 18. Din Dersleri (Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) Öğretmenlerinle İlgili Olarak Aşağıdaki İfadelere Katılım Durumunuzu İşaretleyiniz.	33
Tablo 19. Din Derslerinin (Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) İşlenişiyile İlgili Olarak Aşağıdaki İfadelere Ne Derece Katılıp Katılmadığınızı Lütfen İşaretleyiniz.	35
Tablo 20. Öğrencilerin İmam Hatip Ortaokulları Hakkındaki Görüşleri.....	36
Tablo 21. Aşağıdaki İfadelere Katılma Derecenize Göre Size Uygun Olanı İşaretleyiniz.	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: “İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)” sorusuna ilişkin öğrenci görüşleri.....	37
Şekil 2: İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?	38
Şekil 3: İlkokulda iken imam hatip ortaokullarıyla ilgili sana tanıtım yapıldı mı?.....	39
Şekil 4: Evinize yakın imam hatip ortaokulu var mı?	40
Şekil 5: Aile bireylerinizde imam hatip ortaokulu veya lisesine devam eden ya da bu okullardan mezun olan kimse var mı?	41
Şekil 6: Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.	43
Şekil 7: Okulda seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.....	43
Şekil 8: Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.....	45
Şekil 9: İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir.....	46
Şekil 10: İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.	47
Şekil 11: İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilir.....	48
Şekil 12: İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.....	49
Şekil 13: İmam hatip ortaokulunda oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.	50
Şekil 14: İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur.....	51
Şekil 15:İmam hatip ortaokullarında spor salonu, bilgisayar/fen laboratuvarı vb. olanaklar sınırlıdır.....	51
Şekil 16: İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur. ..	52
Şekil 17: İmam hatip ortaokuluna gidenler “LGS” sınavından daha düşük puan alırlar.....	53
Şekil 18: İmam hatip ortaokulunda Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur.	54
Şekil 19: İmam hatip ortaokulunda Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.....	55
Şekil 20: İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerdeki başarıım düşerdi.	56
Şekil 21: İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm. .	57
Şekil 22: İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.	58

KISALTMALAR LİSTESİ

AYE	: Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi
Bkz	: Bakınız
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DKAB	: Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi
İHL	: İmam Hatip Lisesi
İHO	: İmam Hatip Ortaokulu
KKÖ	: Kur' an-ı Kerim'i Öğreniyorum
KMYV	: Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler
LGS	: Lise Geçiş Sınavı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ss. /s.	: Sayfa
SDD	: Seçmeli Din Dersi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDB	: Temel Dini Bilgiler
TTK	: Talim ve Terbiye Kurulu
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problem Durumu

İmam-hatip okulları cumhuriyetin başından beri Türk eğitim sisteminde yer alan en önemli kurumlardan birisidir. Bu okulların ilk kademesini imam hatip ortaokulları oluşturmaktadır. Bu okullar bazı dönemlerde laikliğe tehdit olarak görülmüştür. Bu nedenle birçok yol denenerek bu okulların ilk kademeleri kapatılmaya çalışılmıştır. Bu konuda ilk tartışmalar 1950'li yıllarda başlamıştır. 1971 muhtırası sonrası ortaokulların tamamında programın aynileştirilmesi ile imam hatip ortaokulları kapatılmıştır. 1974'te seçmeli dersler yerine Kuran'ı Kerim ve Arapça derslerin eklenmesiyle kısmen yeniden açılan bu okullar 28 Şubat Süreci'nde 8 yıllık kesintisiz eğitim kararı alınarak yeniden kapatılmıştır. İmam hatip ortaokullarının tekrar açılışı AK Parti iktidarının üçüncü dönemine denk gelmektedir. Ak partinin 2012 yılında aldığı reform olarak kabul edilen kanun ile imam hatip okullarının ilk kademesi yeniden açılmıştır. Aynı yasal düzenlemelerle ortaokul ve liselerin müfredatına seçmeli din, ahlak ve değerler alanı derslerinin eklenmesi sağlanmıştır (Aşlamacı, 2017b: 21-23).

2012 yılından 2020 yılına kadar olan sürece bakıldığında zaman sürekli olarak imam hatip ortaokullarına rağbetin arttığı öğrenci kayıt oranlarının yükseldiği gözlemlenmiştir. Fakat bu yıldan sonra bu okulların öğrenci sayılarının kısmi bir şekilde azaldığı görülmektedir. Aşlamacı (2024) tarafından yayımlanan rapordaki istatistikler bu görüşü desteklemektedir. Bu konuyla alakalı genel olarak seçmeli derslerin içeriği, öğretim programı vb. konularda birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. İmam- hatip okullarıyla ilgili de birçok çalışma yapılmıştır. Örneğin Kılıç (2014), öğrencilerin Kur'an eğitimlerinin üzerine çalışma gerçekleştirmiştir. Kara (2016), İHO öğrenci velilerinin okul beklentilerini araştırmıştır. Demirbaş (2016), Arapça ders kitaplarını incelemiştir. Akdeniz (2022) ve Aslan (2022) araştırmalarında imam hatip ortaokul öğrencilerinin imam hatip liselerine yönelmeme nedenlerini sorgulamıştır. Yenice (2023), imam hatip ortaokulundan mezun olan öğrenci velilerinin imam hatip ortaokulu tercih nedenlerini araştırmıştır. Fakat din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden genel

ortaokul öğrencilerinin İHO algıları inceleyen tespit edebildiğimiz bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Genel ortaokula devam eden din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini alan öğrenci profili sosyo kültürel olarak imam hatip ortaokuluna en yakın hedef kitle olması varsayımından hareketle bu öğrencilerin İHO'ları neden tercih etmedikleri, İHO'lara ilişkin bilgi düzeylerinin yeterli olup olmadığı ve bu okulları nasıl algıladıklarına yönelik tespit edebildiğimiz herhangi bir çalışma tespit edilmemiştir. Bu nedenle bu konu araştırmaya değer görülmüştür. Böylece araştırmamızın problem cümlesi genel ortaokullara devam eden ve din ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden öğrencilerin İHO algısı nasıldır? Şeklinde belirlenmiştir. Bu problem çerçevesinde şu alt sorulara yanıt aranmıştır:

- Seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgi düzeyleri yeterli midir?
- Seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin İHO'ları tercih etmeme nedenleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın genel amacı “Seçmeli din ve ahlak derslerinden TDB, Siyer ve KK derslerini alan genel ortaokul öğrencilerinin imam-hatip ortaokullarına yönelik bilgi düzeyleri ve bu okullara ilişkin algılarını incelemektir.”

Diğer herhangi bir eğitim kurumu gibi imam hatip ortaokullarının varlığı da öğrenci ilgisine bağlıdır. Kısmi de olsa bu okullara olan talebin azalmasıyla beraber gerekli önlemler alınabilmesi için bu düşüşün sebeplerinin farklı açılardan incelenmesi gerekmektedir. Bu araştırmada da sosyo demografik özellikleri itibariyle İHO'lara en yakın profil olarak değerlendirilen seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin bu okullara ilişkin algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu hedef kitlenin görüşleri doğrultusunda İHO'ların nasıl algılandığı ve bu algıların bu okulların tercihinde nasıl rol oynadığı betimlenmeye çalışılmaktadır.

1.3. Araştırmanın Sayıltıları

Bu araştırmada şu varsayımlardan hareket edilmiştir.

- Bütün öğrenciler, kendilerine verilen araştırma anket sorularını içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma bulguları 2023-2024 eğitim öğretim yılında Malatya ili merkez ilçeleri Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerindeki 5 genel ortaokulda 302 öğrencinin ankete katılımı ile sınırlıdır.

- Anket tekniğine özgü sınırlılıklar bu çalışma için de geçerlidir.

1.5. İlgili Çalışmalar

2012 yılında yapılan yasal düzenlemeyle ortaokul ve lise programlarına eklenen din, ahlak ve değerler alanı seçmeli dersleri ile tekrar açılan İHO'lara ilişkin birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

Meydan (2013) seçmeli din derslerini öğrenci görüşleri doğrultusunda incelemiştir. Çalışması Zonguldak ilinde 4 ortaokul ve 3 lisenin katılımıyla sınırlandırılmıştır. Toplam 340 öğrenciye anket çalışması uygulamıştır. Çalışmada elde ettiği sonuç şu şekildedir: Bu derslerin çoğunu öğrenciler ahlakını güzelleştirmek ve din hakkında daha iyi bilgilere sahip olmak için kendileri tercih etmiştir. Ancak bu derslerin öğretim materyallerinin zayıf kaldığını dile getirmiştir.

Bahçekapılı (2013) seçmeli din derslerini öğrenci, öğretmen ve velilerin fikirleriyle değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda bu derslerin toplumda din eğitimi boşluğunu dolduracağı algısı olduğuna ulaşmıştır ve bu derslerin seçimi konusunda en büyük etkiye velilerin sahip olduğunu dile getirmiştir.

Kara (2016) imam hatip ortaokullarına yönelik veli beklentilerini ve tercih nedenlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Elde edilen bulgulara göre, İHO'ların tercih edilmesinde en önemli faktör ailelerin dini hassasiyetlerinin yanı sıra çevresel tehditlere karşı okulun sunduğu güvenli ortam arayışıdır. Aileler, bu okulları çocuklarını emanet edebilecekleri güvenli kurumlar olarak görmekte ve bu durum İHO'ların talep edilmesinde belirleyici bir etken olmaktadır. Bununla birlikte, imam hatip ortaokullarına ilişkin tercihlerin şekillenmesinde ortaokuldan liseye geçişteki sınav kaygısı da önemli bir rol oynamaktadır.

Aşlamacı'nın (2017) çalışması imam hatip ortaokullarının tarihsel sürecini inceleyerek bu okulların din eğitimi bağlamında açık ve örtük programlar üzerinden değerlendirilmesini içermektedir. Ayrıca çalışmada imam hatip ortaokullarındaki din eğitimi süreçlerini öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin bakış açıları doğrultusunda ele almıştır.

Gök (2019) yaptığı tezde seçmeli din derslerini öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmiştir. Bu nitel çalışmada 24 DKAB öğretmeniyle görüşmeler gerçekleştirmiştir. DKAB öğretmenlerinin çoğu seçmeli din derslerinin okutulmasından dolayı memnuniyet duyduklarını dile getirmiştir. Çalışmasında seçmeli din dersleri ile ilgili okuldan, veliden ve öğrenciden kaynaklanan sorunlar üzerinde durmuştur.

Erikoğlu (2019) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin imam hatip ortaokullarını tercih etme kararını etkileyen faktörler incelenmiştir. İstanbul'daki beş imam hatip ortaokulunda 600 öğrenciyle yapılan anketler üzerinden toplanan verilerle okul tercihlerinde aile, sosyal çevre, öğretmen, dini değerlerin öğrenilmesi, üniversite sınavlarına hazırlık, din hizmetleri kariyeri ve okulun fiziki özellikleri gibi yedi ana faktörün etkili olduğu belirlenmiştir.

Ünaldı (2019) yüksek lisans tezinde, Erzincan ilindeki imam hatip ortaokullarında okuyan öğrencilerin okul tercih nedenleri ve beklentileri incelenmiştir. Çalışma, 459 öğrenciyle gerçekleştirilmiş olup öğrencilerin okul tercihlerindeki dini ve eğitsel faktörler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu okulları dini eğitim alma isteği doğrultusunda tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ailelerinin ve çevrelerinin de okul tercihinde etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler okul tercihinde okulda aldıkları dini eğitimin yanı sıra eğitim-öğretim kalitesini de önemsedikleri ulaşılan bulgular arasındadır.

Zurnacı (2019) tarafından gerçekleştirilen betimsel araştırmada Çorum ilindeki imam hatip ortaokullarına çocuklarını gönderen velilerin okul tercihlerine etki eden faktörler incelenmiştir. Araştırma kapsamında görüşmeler yoluyla 30 veliyle yapılan mülakatlar neticesinde imam hatip ortaokullarının tercih edilmesinde öne çıkan temel etmenlerin dini eğitim beklentisi, ahlaki gelişim, sosyal çevre etkileri ve okulun sağladığı akademik fırsatlar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca velilerin okul tercihlerini şekillendiren faktörler arasında ailenin dini inançları ve çevresel kültürel normların da önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Akdeniz (2022) tarafından yapılan çalışmada imam hatip ortaokulu mezunu öğrencilerin imam hatip lisesine gitmeme nedenleri araştırılmıştır. Çalışmada öğrencilerden görüşme tekniğini kullanılarak veri toplanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin imam hatip lise kısımlarında derslerin zor olacağı kaygısı taşıdığına ve imam hatip liselerinin başarı seviyelerinin düşük olduğunu düşündükleri kanısına varılmıştır.

Yenice (2023) araştırmasında çocukları imam hatip ortaokullarından mezun olan velilerin bu eğitim kurumlarını tercih nedenleri araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre imam hatip ortaokullarının veliler tarafından tercih edilmesinde en önemli etkenlerin dinî ve ahlaki eğitim, akademik başarı, ulaşım kolaylığı, ekonomik sebepler ve okul imkânları olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okul döneminde ibadetlerini yerine getirdikleri, ancak ortaokuldan mezuniyet sonrasında ibadet alışkanlıklarını sürdürmedikleri gözlemlenmiştir. Velilerin çocuklarının meslek tercihleri konusunda din görevlisi olmalarını beklemedikleri, doktor ve avukat gibi popüler meslek sahibi olmalarına yönelik beklentilerinin olduğunu vurgulanmıştır.

Aşlamacı (2024) tarafından gerçekleştirilen Örgün ve Yaygın Din Eğitiminin 100 Yılı (1923-2023) başlıklı çalışmada cumhuriyetin ilanından itibaren din eğitimi alanındaki değişim ve gelişmeler istatistiksel verilerle sunulmuştur. Çalışmanın bulgularına göre seçmeli din derslerine olan ilgi geçmişten günümüze doğru azalmış özellikle 5. sınıftan 8. sınıfa doğru LGS gibi sınav odaklı nedenlerle bu derslerin tercih edilme oranı düşmüştür. Ayrıca 2020 yılından itibaren imam hatip ortaokulu öğrencilerinin sayısında kısmen de olsa bir azalma olduğu tespit edilmiştir

İKİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE

Bu bölümde, Türkiye’de din öğretiminin tarihsel arka planı çerçevesinde imam hatip ortaokullarının gelişim süreci ele alınmakta; 2012 yılında yürürlüğe giren 4+4+4 eğitim sistemiyle getirilen yasal düzenlemeler doğrultusunda bu okulların yeniden yapılandırılması, sayısal gelişmeleri, İHO ve genel ortaokul haftalık ders çizelgeleri ve müfredatlarına eklenen seçmeli din dersleri değerlendirilmektedir.

2.1. Tarihsel Süreçte İmam Hatip Ortaokulları

3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medreseler ve diğer dini eğitim kurumları, modern okul sistemi çatısı altında birleştirilmiştir. Bu yasa kapsamında 4. maddeye dayanarak daha önce “Dârü’l-Hilâfe” adıyla bilinen medreseler, İmam ve Hatip Mekteplerine dönüştürülmüş ayrıca din görevlisi ihtiyacının karşılanması amacıyla İstanbul’da bir ilahiyat fakültesi açılmasına karar verilmiştir (Zengin, 2002: 94–95).

1924 yılında açılan ve toplamda 29 olan bu okullar yalnızca iki yıl içerisinde İstanbul ve Kütahya’da olmak üzere yalnızca iki okul ile sınırlı kalmıştır (Dinçer, 1998: 57). Açıldıkları ilk yıl 2.268 öğrencisi bulunan bu okullardan 27’si kapatıldıktan sonra geriye kalan iki okulda öğrenci sayısı 121’e düşmüştür (Öcal, 2003: 61). Söz konusu iki okulda lise seviyesinde eğitim verilmemesi, yükseköğrenime geçiş imkânlarının olmayışı gibi nedenlerle, “öğrenci ilgisizliği” gerekçesiyle kapatılmıştır (Aşlamacı, 2017b: 45).

1946 yılında çok partili siyasi hayata geçilmesiyle birlikte din eğitimi meselesi, Cumhuriyet Halk Partisi’nin gündemine girmiştir. Bu dönemde, ülkede cenaze namazı kıldırarak düzeyde dinî bilgiye sahip bireylerin yetersizliği ve yeni kurulan Demokrat Parti’nin din eğitimi konusundaki vaatleri CHP’nin bu alana daha fazla önem vermesine neden olmuştur. Sorunun çözümüne yönelik kurulan bir komisyonun raporu doğrultusunda imam hatip okullarının yeniden açılması önerilse de laiklik vurgusunun ağır bastığı meclis tartışmaları sonucunda bu okullar yerine Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak 10 ilde 10 ay sürecek İmam Hatip Kurslarının açılmasına karar verilmiştir. Bu kurslara yalnızca ortaokul mezunu ve askerlik görevini tamamlamış erkek bireylerin kabul edilmesi uygun görülmüştür (Ayhan, 1999: 157–159).

1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte NATO üyeliği, ABD ile ilişkiler ve komünizmin yayılmasına karşı alınan önlemler çerçevesinde din eğitimi politikaları yeniden şekillenmiştir (Karpas, 1996: 229). Açılan imam hatip kurslarının yetersiz kaldığını gözlemleyen İstanbul İmam Hatip Kursu Müdürü Celalettin Ökten, dönemin Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin desteğiyle imam hatip kurslarının okula dönüştürülmesi için girişimlerde bulunmuştur. 1951 yılında Müdürler Komisyonu'nun kararıyla Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesine dayanarak din görevlisi ihtiyacını karşılamak üzere dört yıllık ilkokul ve ardından üç yıl sürecek ikinci devre ile toplamda yedi yıl eğitim verecek imam hatip okullarının kurulması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda Adana, Maraş, İstanbul, Kayseri, Konya, Isparta ve Ankara'da yedi okul açılmıştır (Öcal, 1994: 52).

İlk yıllarda kitap ve öğretmen temininde çeşitli sıkıntılar yaşanmış olsa da halkın desteği sayesinde okul sayısı önemli ölçüde artmış 1970 yılına gelindiğinde okul sayısı 72'ye, öğrenci sayısı ise 876'dan 41.767'ye yükselmiştir (Öcal, 2011).

1971 askeri muhtırasıyla birlikte meslek okullarının orta bölümlerine yönelik tartışmalar yeniden gündeme gelmiş 4 Ağustos 1971 tarihli ve 225 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla imam hatip okullarının ikinci devresi dört yıla çıkarılmış, birinci devredeki meslek dersleri programdan çıkarılarak genel ortaokul müfredatı ile uyumlu hâle getirilmiştir. 1972 yılında alınan kararla birlikte bu okullara sadece erkek öğrencilerin kabul edilmesine izin verilmiştir. Ders programlarının aynileşmesi bu dönemde öğrenci sayılarında azalma yaşanmasına neden olmuştur (Aşlamacı, 2017b: 52).

14 Ekim 1973'te kurulan CHP-Milli Selamet Partisi koalisyon hükümeti ile birlikte imam hatip okullarına yönelik olumlu gelişmeler yaşanmıştır. İlk olarak çıkarılan meslek dersleri yeniden programa dâhil edilip seçmeli derslerin yerine Arapça, Kur'an-ı Kerim gibi dini dersler eklenmiştir (Tebliğler Dergisi, 1974/1807). 1976 yılında bir velinin fırsat eşitliği gerekçesiyle Danıştay'a yaptığı başvuru neticesinde kız öğrencilerin yeniden imam hatip okullarına kayıt yaptırımlarına izin verilmiştir. 1980 yılına gelindiğinde imam hatip ortaokulu sayısı 374'e ulaşmıştır.

12 Eylül 1980 darbesi sonrasında bu okulların programlarında köklü değişikliklere gidilmemekle birlikte yeni okul açılmasına izin verilmemiştir. Ancak mevcut okullara ait şubeler açılarak yaygınlık artırılmıştır. 1990 yılında şube olarak açılan okulların müstakil

hale getirilmesiyle birlikte 1997 yılına kadar okul ve öğrenci sayılarında ciddi artışlar yaşanmıştır (Öcal, 2011: 302–304).

İmam hatip okullarının zor bir dönemece girmesi 28 Şubat süreci olarak adlandırılan postmodern darbe ile başlamıştır. Bu dönemde Milli Güvenlik Kurulu toplantısında alınan kararlarla dolaylı biçimde bu okulların kapatılması amaçlanmıştır. Alınan “kesintisiz 8 yıllık eğitim” kararı ve tek diploma uygulaması imam hatip ortaokullarının kapanmasına neden olmuştur. Ayrıca YÖK tarafından 2547 sayılı kanunun 45. maddesinde yapılan düzenleme ile üniversiteye geçişte “alan katsayısı” uygulaması getirilmiş ve imam hatip lisesi mezunlarının farklı alanlara geçişi büyük oranda sınırlandırılmıştır. Bu süreçte 1996–1997 eğitim-öğretim yılında 511.502 olan öğrenci sayısı, 2002–2003 yılına gelindiğinde 64.534’e düşmüştür (Aşlamacı, 2014: 136–138). Bu dönemde imam hatip öğrenci profili, büyük hayalleri olmayan, akademik başarı düzeyi sınırlı ve çoğunlukla kız öğrencilerden oluşan bir yapıya evrilmiştir (Cebeci, 2005: 201–203).

2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi’nin iktidara gelmesiyle birlikte din eğitimi ve imam hatip okullarına yönelik daha olumlu bir yaklaşım benimsenmiştir. AK Parti, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama hedefi doğrultusunda katsayı uygulamasını kaldırmaya yönelik girişimlerde bulunmuş ancak bu yöndeki somut adımlar ancak üçüncü dönem iktidarlarında hayata geçirilebilmiştir (Aşlamacı, 2017b). Bu dönemde siyasi olarak daha güçlü bir iktidar kurulmuş ve imam hatip okulları yeniden eski statüsüne kavuşturulmuştur.

30 Mart 2012 tarihinde kabul edilen yasa değişikliği ile birlikte zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve kademeli eğitim sistemine geçilmiştir (Resmi Gazete, 2012/28261). Bu değişiklikte birlikte imam hatip ortaokulları yeniden eğitim sistemindeki yerini almıştır. Takip eden süreçte sadece nicel değil nitel gelişmeler de yaşanmış farklı projeler kapsamında açılan yeni imam hatip liseleri ile eğitim kalitesinin artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliği ile farklı İslam coğrafyalarında eşdeğer okullar kurulmuş Türkiye’de ise uluslararası imam hatip liseleri açılarak farklı ülkelere Müslüman öğrencilere eğitim alma fırsatı sunulmuştur.

2.2. Türkiye’de Okullarda Din Öğretiminin Tarihsel Gelişimi

2012 yılında yürürlüğe giren 4+4+4 eğitim sistemi ile birlikte müfredatta yer alan seçmeli din derslerinin oluşumunu ve uygulanış sürecini doğru biçimde değerlendirebilmek din öğretiminin Türkiye’deki tarihsel gelişimini kapsamlı biçimde ele almayı gerektirmektedir. Türkiye’de din eğitimi farklı dönemlerde toplumsal, siyasal ve ideolojik değişimlere paralel olarak sürekli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu değişimin temelinde din öğretiminin yalnızca pedagojik bir konu olarak değil, aynı zamanda siyasal bir mesele olarak ele alınması yatmaktadır. Devletin din ile olan ilişkisi, laiklik anlayışının yorumlanma biçimi ve hükümetlerin eğitim politikaları din derslerinin okul sistemindeki yerini ve işlevini doğrudan etkilemiştir. Dolayısıyla Türkiye’de din öğretiminin tarihsel süreci analiz edilirken bu sürecin yalnızca eğitimsel yönüyle değil aynı zamanda dönemin politik bağlamı içerisinde değerlendirilmesi bütüncül bir bakış açısı geliştirmek açısından önem arz etmektedir.

Türkiye’de din öğretiminin tarihsel gelişimi, siyasal rejimlerin ideolojik yaklaşımlarıyla şekillenmesi ve toplumun din anlayışındaki dönüşümlerle doğrudan ilişkili bir seyir izlemiştir. Bu tarihsel süreçte din derslerinin okul müfredatlarındaki yeri de sık sık değişime uğramış ve bu değişimler çoğunlukla siyasal iktidarların ideolojik tercihlerine paralel bir çizgide ilerlemiştir.

1924 yılında kabul edilen ilk ilkokul programında “Kur’an-ı Kerim ve Din Dersleri” başlığı altında birinci sınıftan itibaren haftada iki saat olarak yer verilmiştir. Ancak bu uygulama sadece iki yıl sürebilmiş, 1926 müfredatı ile din dersleri üçüncü sınıftan itibaren okutulacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. 1930 yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı din derslerinin yalnızca talep eden öğrencilere, perşembe günleri öğle sonrası yarım saatlik bir sürede verilmesine karar vermiştir. Bu kararın ardından merkezdeki ilkokullarda din dersleri programdan tamamen kaldırılmış, köy okullarında ise 1938 yılına dek süreli olarak uygulanmaya devam edilmiştir. Nihayetinde 1938’de din dersleri tüm ilkokul programlarından tamamen çıkarılmıştır (Doğan, 2003, s. 614-617).

Bu dönemin temel belirleyicisi cumhuriyet ideolojisinin laiklik anlayışı olmuştur. Dini faaliyetlerin irticaya yol açabileceği düşüncesiyle din derslerinin müfredattan çıkarılması katı laiklik ilkesiyle temellendirilmiştir. 1933 yılında Darülfünun İlahiyat Fakültesi’nin kapatılması bu anlayışın bir devamı olarak yorumlanabilir (Ayhan, 2014, s. 85).

1940'lı yıllardan itibaren din eğitiminin yokluğu kamuoyunda tartışma konusu haline gelmiş ve bu tartışmalar II. Maarif Şurası'nda (1943) devlet eliyle din öğretiminin gerekliliği şeklinde dile getirilmiştir (Cebeci, 1999, s. 228-229). 1946 yılında, CHP milletvekilleri Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Muhittin Baha Pars tarafından meclis gündemine taşınan teklif ile din eğitiminin ahlaki gerekçelerle tekrar okullarda verilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu girişimlerin sonucu olarak 1947'de öğrencilerin isteğine bağlı olarak din bilgisi kurslarının açılmasına izin verilmiştir. Ancak bu uygulama hayata geçirilememiştir (Öztürk, 1999, s. 292).

1949 yılında çıkarılan bir bakanlık genelgesiyle velilerin yazılı talebiyle ilkokul 4. ve 5. sınıflarda cumartesi günleri haftada iki saat din dersinin verilebileceği belirtilmiştir (Tebliğler Dergisi, 1949, s. 153). 1950 yılında ise bu dersin Türkçe dersinden bir saat çıkarılarak verilmesi öngörülmüştür (Tebliğler Dergisi, 1950, s. 116).

1956 yılında ortaokul 1. ve 2. sınıflarda seçmeli din dersi uygulamasına geçilmiş, 1974 yılında ise ahlak dersi ilk ve ortaöğretimin tüm kademelerinde haftada bir saat zorunlu ders haline getirilmiştir (Gündüz, 1998, s. 8-11).

12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında, din eğitimi yeniden siyasetin merkezine oturmuş ve 1982 Anayasası'nın 24. maddesiyle ilk ve ortaöğretim kurumlarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri zorunlu hale getirilmiştir. Kenan Evren bu kararı, dini eğitimin devlet eliyle yürütülerek dinin denetim altında tutulması şeklinde gerekçelendirmiştir (Ayhan, 1999, s. 253). 1982-1983 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan bu dersin kapsamında tüm öğrenciler zorunlu olarak derse katılmak durumunda bırakılmış, ancak daha sonra Yahudi ve Hristiyan öğrenciler belgelendirmek şartıyla bu dersten muaf tutulmuştur. Günümüzde de dersin hukuki statüsü aynı şekilde devam etmektedir.

2.3. 2012 Yılı 4+4+4 Eğitim Yasası ve Din Öğretimi

Cumhuriyet dönemi boyunca Türkiye'deki eğitim sisteminin önemli yapı taşlarından biri olarak kabul edilen imam hatip okullarının ilk kademesi olan imam hatip ortaokulları özellikle çocuklarına dini ve ahlaki değerler doğrultusunda bir eğitim sunmak isteyen aileler açısından temel eğitimin ikinci kademesinde önemli bir seçenek olarak değerlendirilmiştir (Korkmaz, 2012). 1997 yılında uygulamaya konulan sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim düzenlemesi kapsamında imam hatip ortaokulları kapatılmış, bu

düzenleme yalnızca imam hatip liselerinin devamını mümkün kılmıştır (Akyüz, 2012). Söz konusu uygulama, dini temelli eğitimin ortaöğretim öncesi düzeydeki kurumsal yapısında ciddi bir kopuşa neden olmuştur. Ancak 2012 yılında yürürlüğe giren ve kamuoyunda “4+4+4” olarak bilinen kademeli eğitim sistemiyle birlikte imam hatip ortaokulları yeniden açılmış, böylece bu okullar tekrar temel eğitimin ikinci kademesinde yer alarak sistemin bir parçası hâline gelmiştir (MEB, 2012).

11 Nisan 2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,” Türk eğitim sisteminde din eğitimi açısından yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmiştir. Bu kanun ile ortaokul ve liselerde “Kur’an-ı Kerim” ve “Hz. Muhammed’in (s.a.v.) Hayatı” derslerinin, öğrencilerin tercihlerine bağlı olarak seçmeli dersler olarak okutulabilmesi kararlaştırılmıştır (Resmi Gazete, 2012). Bu düzenleme 4+4+4 eğitim sistemi modeliyle birleşerek zorunlu eğitimi 12 yıl olarak belirlemiş ve ilkokul, ortaokul ve liseyi üç ayrı kademeye ayırmıştır. Ayrıca 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda yapılan değişiklikler ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’ndaki bazı maddelerde de güncellemeler gerçekleştirilmiştir. Bu sistemdeki değişiklikler din eğitimi açısından önemli bir yenilik getirmiştir. 4+4+4 modeli ile birlikte, ortaokul ve liselerde seçmeli din dersleri programa eklenmiştir. Öğrencilere “Kur’an-ı Kerim” ve “Hz. Peygamber’in Hayatı” gibi derslerle dini bilgiler edinme imkânı sunulmuştur. Bu dersler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen müfredat çerçevesinde uygulanmakta olup, buna ek olarak diğer din ve mezheplere dair derslerin de bakanlık tarafından müfredata eklenmesi mümkündür. Bu değişiklikle birlikte öğrenciler kendi inançlarına uygun din eğitimi alabilme fırsatına sahip olmuşlardır.

Bu düzenlemeler, aynı zamanda din ve vicdan özgürlüğünü güçlendiren bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle özgür irade ve demokratik hakların pekişmesi açısından önemli bir yenilik olarak kabul edilmektedir (Bahçekapılı, 2012).

2.3.1. İmam Hatip Ortaokullarının Açılması ve Sayısal Gelişmeler

28 Şubat süreci, imam hatip okullarının eğitimi üzerindeki en önemli dönüm noktalarından biridir. 1997’de kabul edilen kesintisiz eğitim yasasıyla birlikte imam hatip ortaokullarının kapatılması ve bu okulların sadece liselere dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır. Ancak 2012 yılında yapılan düzenlemelerle imam hatip okullarının

yeniden ortaokul kademesinde de eğitim vermesi sağlanmış ve bu okulların sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Eğitimdeki bu dönüşüm imam hatip okullarının toplumsal kabulünü de artırmış, eğitimdeki çeşitliliği ve esnekliği sağlamıştır (Karateke, 2021).

2012 sonrası dönemde, imam hatip ortaokullarına olan ilgi büyük oranda artmış ve eğitimdeki çeşitlilik talepleri doğrultusunda bu okullar önemli bir seçenek haline gelmiştir. 6287 sayılı kanun ile yapılan bu düzenlemeler, 4+4+4 eğitim sisteminin uygulanmaya başlanmasından sonra, imam hatip ortaokullarının sayısını arttırmış, bu okulların eğitim sunduğu öğrenci sayısı da hızla artmıştır. Aynı zamanda din eğitiminin müfredat içeriklerine entegre edilmesi ve isteyen öğrencilere yönelik Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin Hayatı derslerinin seçmeli olarak sunulması bu okullara olan ilgiyi artırmıştır (Aşlamacı, 2024).

Tablo 1. İmam Hatip Ortaokullarında Sayısal Gelişmeler (2012-2023)

ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI			OKUL ORANI	ÖĞRENCİ ORANI
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın		
2012-13	1099	94467	48348	46119	5484	2609	2875	6,47	1,85
2013-14	1361	240015	119131	120884	11408	5825	5583	7,99	4,85
2014-15	1597	385830	187636	198194	17325	8618	8707	9,41	8,42
2015-16	1691	524295	250241	274054	23834	11541	12293	9,9	12,05
2016-17	2777	657020	309406	347614	31530	14313	17217	15,44	13,86
2017-18	3286	723108	340401	382707	39356	17575	21781	17,53	15,46
2018-19	3394	761785	358859	402926	43112	18777	24335	17,92	16,29
2019-20	3437	777439	366478	410961	46638	20207	26431	17,83	16,53
2020-21	3427	714297	338434	375863	47279	20280	26999	18,01	16,34
2021-22	3451	710264	337527	372737	47968	20247	27721	18,22	16,1
2022-23	3432	695499	330531	364968	46472	19453	27019	18,15	15,8

Kaynak: Aşlamacı, 2024: 55

2012 ile 2023 yılları arasında Türkiye'deki İmam Hatip Ortaokulları (İHO) önemli bir büyüme süreci yaşamıştır. 2012 yılında yeniden açılmaya başlayan bu okullar başlangıçta 1.099 okul ve 94.467 öğrenci sayısına sahipken, 2021 yılı itibariyle okul sayısı 3.451'e yükselmiş ve öğrenci sayısı ise 710.264'e ulaşmıştır. Bu dönemde okul sayısında yaklaşık üç katlık bir artış görülürken öğrenci sayısında ise belirli yıllarda düzenli bir artışın ardından 2019 yılından itibaren kısmi bir gerileme yaşanmıştır. 2012-

2013 öğretim yılında İHO'larda öğrenim gören öğrencilerden 48.348'i erkek, 46.119'u kız öğrencilerden oluşurken 2021-2022 öğretim yılında bu dağılım 337.527 erkek ve 372.737 kız öğrenciyi içerecek şekilde değişmiştir. Bu süreçte dikkat çeken bir diğer husus 2012 yılı dışında her yıl İHO'larda öğrenim gören kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilere kıyasla daha fazla olmasıdır. 2013 yılı hariç imam hatip ortaokullarında görev yapan kadın öğretmenlerin sayısının da erkek öğretmenlerden yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu verilere bakıldığında 2012 yılında tekrar açılan imam hatip ortaokullarının sayısının 2019 yılına kadar sürekli artış gösterdiği görülmektedir. 2020 yılından 2023 yılları arasında okul sayısındaki kısmı düşüşle beraber öğrenci sayısının da azaldığı tespit edilmiştir. MEB'in 2023-2024 istatistiklerine göre imam hatip ortaokul sayısı 3404'e öğrenci sayısı ise 691.422'ye düşmüştür (Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı 2024: 75).

2.3.2. Seçmeli Din Derslerinin Programa Eklenmesi ve Gelişimi

Günümüz dünyasında toplumsal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle eğitim sistemleri de sürekli bir dönüşüm ve yenilenme süreci içerisinde. Bu değişim, bireylerin yalnızca akademik bilgiyle değil aynı zamanda sosyal, duygusal ve bilişsel yeterliliklerle donatılmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitim sisteminin durağan kalması, bireylerin çağın gereklerine uyum sağlayamayan, yaşamdan kopuk bir yapıda yetişmelerine neden olabilir. Bu nedenle eğitim programlarının bilimsel ve teknolojik gelişmeleri dikkate alarak dinamik biçimde şekillendirilmesi büyük önem taşımaktadır (Gök, 2019, s. 11). Bu dönüşüm sürecinde bireysel farklılıkların dikkate alınması ve öğrencilerin kişisel gelişimlerini destekleyen bir sistem inşa edilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda seçmeli dersler eğitimde bireyselleştirmeyi sağlayan en önemli araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Seçmeli dersler öğrencilerin ilgilerine, ihtiyaçlarına ve yeteneklerine göre yönlendirilmesini mümkün kılarak onların öğrenme motivasyonunu artırmakta ve kendi potansiyellerini keşfetmelerine olanak tanımaktadır (Tepecik, 2018, s. 23).

Seçmeli derslerin müfredata dâhil edilmesi bireyin yalnızca akademik başarıya değil aynı zamanda sosyal becerilerinin gelişimine de katkı sağlamaktadır. Bu dersler aracılığıyla öğrenciler, yaşam becerileri kazanmakta, kendilerini ifade etme ve sorumluluk alma konularında daha etkin hale gelmektedir. Dolayısıyla, çağın gerektirdiği

donanımlı bireylerin yetiştirilmesinde seçmeli derslerin önemi yadsınamaz bir gerçekliktir.

Türk eğitim sisteminde reform olarak nitelendirilen “6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Değişikliği” TBMM genel kurulunda 30 Mart 2012’de kabul edilip 11 Nisan 2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla birlikte ortaokul ve liselerde seçmeli olarak tercih edilebilecek dersler için bakanlık tarafından bir havuz oluşturulması istenmiştir. Bu kanuna uygun olarak Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu 25. 06. 2012 tarih ve 69 sayılı kararıyla

“İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesini yayımlamıştır. Bu çizelgede ortaokullarda okutulacak seçmeli dersler olarak; ‘Din, Ahlak ve Değerler’, ‘Dil ve Anlatım’, ‘Yabancı Dil’, ‘Fen Bilimleri ve Matematik’, ‘Sanat ve Spor’ ve ‘Sosyal Bilimler’ olarak belirlenen altı farklı alanda 21 ders belirlenmiştir.”

Yine Talim Terbiye Kurulu’nun 14. 08. 2012 tarihli ve 124 sayılı 17 kararı ile Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi’ni yayınlayarak geniş bir seçmeli ders listesine yer vermiştir. Yapılan bu düzenlemelerin amacını Milli Eğitim Bakanlığı; “Toplunun ortalama eğitim süresini yükseltmek ve eğitim sisteminin bireylerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmeyi sağlayacak biçimde düzenlemek” şeklinde tanımlamıştır. Uzun tartışmalar sonrası yasal düzenlemeler sonrası uygulamaya başlanan zorunlu kademeli eğitim ile esnek yapıda bir eğitim sistemi hedeflenmiştir. Ortaokullarda sayısı 10 olan seçmeli dersler 6 grup 21 ders olarak değiştirilmiştir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının “25.06.12 tarih ve 69 sayılı kararı ile 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren seçmeli dersler 5. ve 9. sınıftan itibaren kademeli olarak ortaokul ve liselerde uygulamaya konulmuştur.

Ortaokul ve liselerde okutulan seçmeli derslerde 2023 yılında bir güncelleme yapılmıştır. 2023-2024 yılından başlayarak bu dersler “İnsan, Toplum ve Bilim”, “Din, Ahlak ve Değerler” ve “Kültür, Sanat ve Spor” başlıkları altında 3 gruba ayrılmıştır. İsteğe bağlı seçmeli olan bu derslerde her yıl her gruptan bir dersin alınması zorunluluğu ile yeni uygulamaya geçilmiştir. “Din, Ahlak ve Değerler” alanına seçmeli grubuna “Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler” ve “Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi” adında iki yeni ders ilave edilmiştir. Yeni eklenen bu derslerin zorunlu seçmeli uygulaması ile beraber alevi öğrencilere alternatif dersler olarak sunulduğu düşünülmektedir. Yeni

zorunlu seçmeli ders uygulamasıyla beraber din, ahlak ve değerler alanı derslerinin seçilme istatistiklerinin artacağı düşünülmektedir.

Seçmeli din ve ahlak ve değerler alanı dersleri şunlardır:

1. Peygamberimizin Hayatı Dersi

Peygamberimizin hayatı dersi öğrencilere sadece tarihsel bilgiden çok daha fazlasını öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu dersin amacı, öğrencilerin Hz. Muhammed'in (s.a.v) hayatını daha iyi anlamaları ve onun güzel örnekliğinden dersler çıkararak İslam'ı daha doğru bir şekilde kavrayabilmelerini ve bu güzel davranışları ahlaki ilke olarak hayatına yansıtma hedeflemektir. Bu dersin amaçlarını kısaca şu maddelerle sıralayabiliriz:

1. **H. Muhammed'in (s.a.v.) hayatının güzel bir şekilde tanıtılması:** Bu ders öğrencilere Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatının ana hatlarıyla öğretilerek, onun yaşamını hem bir kaynak hem de ahlaki bir örneklik olarak anlamalarını sağlamayı hedeflemektedir.
2. **İslam'ın daha iyi anlaşılabilmesi:** Hz. Muhammed'in hayatı, İslam dininin temel değerlerinin doğru bir şekilde uygulanmasında hayati bir öneme sahiptir. Çünkü dinimizin emrettiği ibadetlerin yapılmasını bize uygulamalı olarak öğreten kişi peygamberimiz Hz. Muhammed'dir(s.a.v.). Peygamberimizin yaşamı, İslam'ı daha ayrıntılı ve anlamlı kavrayabilmek için gerekli olan örnek davranışları gözler önüne sermektedir.
3. **Örnek bir şahsiyet olması:** Peygamber Efendimizin hayatı İslam'ın yayılmasındaki en büyük etkidir ve bunun öneminin anlaşılması gerekir. Öğrenciler, onun davranışlarını ve tutumlarını öğrendikçe Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hoşgörü, adalet, merhamet, sevgi, yardımseverlik, kanaatkarlık ve sabır gibi erdemlerini kendi yaşamlarında nasıl hayata geçirebileceklerini daha iyi anlayacaklardır.
4. **Bütünsel bir bakış açısı:** Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatını dersin teması olarak bütünsel bir bakış açısıyla işlemek öğrencilerin sadece tek bir dönemi ya da olayı değil onun bütün yaşamını ve insanlara naklettiği değerleri anlamalarına imkan tanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin hayatlarının merkezine alacakları örnek islami bir anlayışı kazanmalarını sağlar.

5. **Kur'an'ın merkeze alınması:** Dersin Kur'an'ı temel esas olarak öğrencilere bu yüce kitabın mesajlarını günlük hayatlarına nasıl uygulayacaklarını öğretmesi de kritik bir ehemmiyet arz eder. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatı Kur'an'ın insanlara nasıl iletilmesi gerektiği ve nasıl yaşanması gerektiği konusunda örneklik teşkil etmektedir.

Sonuç olarak bu ders, öğrencilere sadece İslam'ı öğrenme fırsatı sunmakla kalmaz, aynı zamanda onların yaşamlarına yön verecek ahlaki ve manevi değerleri kazandırmayı da amaçlamaktadır. Bu şekilde öğrenciler İslam'ı yalnızca öğrenmekle kalmayıp onun güzel davranışlarını yaşamlarına aktarabilirler (Bahçekapılı, 2012: 207).

Peygamberimizin Hayatı dersinin sınıflara ve yıllara göre seçilme oranlarının dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 2. Ortaokul Kademesinde Peygamberimizin Hayatı Dersi Seçilme Oranları

Öğretim Yılı	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
2012-13	9,4			
2013-14	12,5	7,7		
2014-15	7,6	6,3	5,4	
2015-16	6,6	5,9	4,8	3,3
2016-17	8,2	7,8	6	3,9
2018-19	6,98	6,86	5,44	2,86
2021-22	6,42	6,03	4,14	1,80
2022-23	6,17	6,05	3,93	1,71

Kaynak: Aşlamacı, 2024: 79

2. Kur'an-ı Kerim Dersi

Kur'an-ı Kerim dersi, 2012 yılında hazırlanan ve o günden bugüne herhangi bir değişiklik yapılmayan “Ortaokul-İmam Hatip Ortaokulu Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8. Sınıflar) Öğretim Programına dayanmaktadır. Bu ders, ortaokul ve lise düzeyinde tüm sınıf seviyelerinde seçmeli olarak planlanmıştır ve haftada 2 saat şeklinde işlenmektedir. Programın giriş kısmında İslam dininin doğru anlaşılması ve uygulanabilmesi için Kur'an-ı Kerim'in önemine vurgu yapılmış hem Kur'an'ın okunması hem de anlamının öğrenilmesi açısından dinimiz için büyük bir değer taşımaktadır.

Kur'an-ı Kerim dersinin içeriğine baktığımızda, bu mukaddes kitabın insanları birleştiren temel bir değer olduğu ve hayatımızda çok özel bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle kıraat yani Kur'an'ın doğru okunması ve anlamını öğrenme

üzerine yoğunlaştırılmıştır. Program, Kur'an-ı Kerim'in öğrenilmesi ve ezberlenmesi için modern öğretim yöntemleri de kullanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca bazı sure ve ayetlerin ezberlenmesinin gerekliliği dersin programında belirtilmiştir. Beşinci ve dokuzuncu sınıflarda "Kur'an-ı Kerim'i Okumaya Giriş" başlıklı üniteyle ders başlamakta ve bu ünite sayesinde talebelerin temel Kur'an bilgilerini edinmeleri hedeflenmektedir.

Kur'an-ı Kerim dersinin kazanımları genellikle bilişsel alanla ilgili olup öğrencilerin bilgi düzeylerini arttırmayı hedeflemektedir. Ancak dersin içeriği göz önünde bulundurulduğunda duyuşsal alanla ilgili amaç ve kazanımların da eklenmesinin öğrencilerin daha bütüncül bir şekilde gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu dersin bir başka önemli avantajı ise esnek bir yapıya sahip olmasıdır. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel özelliklerine ve çevresel faktörlere göre öğretim yöntemlerinde değişiklik yaparak daha verimli bir öğretim süreci oluşturabilirler. Bu elastik yapı programın öğretmenin ihtiyaçları istikametinde kişiselleştirilebilmesine fırsat tanır. Seçimlik Kur'an-ı Kerim dersi öğretim programı incelendiğinde hem modern eğitim tekniklerinin hem de esnek eğitim usullerinin nasıl başarılı bir biçimde birleştirildiği gözükmemektedir.

Kur'an-ı Kerim dersi, öğrencilerin Kur'an'ın hayatımızdaki değerini ve önemini anlamalarını edinmemizi hedefler. Bu dersin amaçları şu şekilde sıralanabilir:

1. **Kur'an-ı Kerim'in yaşamımızdaki yerinin tam olarak anlaşılması:** Öğrencilerin, Kur'an-ı Kerim'in hayatımıza olan etkisini ve önemini fark etmeleri amaçlanmaktadır.
2. **Kur'an-ı Kerim'in doğru ve güzel bir şekilde okunması:** Öğrenciler Kur'an'ı kendine özgü kurallarına uygun şekilde doğru ve mahreçlerine uygun bir biçimde okumayı öğrenmelidir.
3. **Bazı sure ve ayetlerin ibadetlerin layıkıyla ifa edilebilmesi için ezberlenmesi:** Dersin bir diğer hedefi öğrencilere bazı sure ve ayetleri doğru bir şekilde ezberletilmesidir.
4. **İçerik ve mana yönünden bilgi edinilmesi:** Talebelerin mukaddes kitabımızın içeriği hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmaya çalışılmalıdır.
5. **Kur'an'ı severek ve arzulayarak okuma isteğinin oluşması:** Öğrencilerin Kur'an-ı Kerim'i sevmesi, onu okumaya karşı arzu duymaları, anlamaya çalışmaları ve düzenli olarak ezber yapmaları gerekmektedir.

Dersin işlenişinde, öğrencilerin Kur'an'ı sevmesi ve anlaması hedeflenerek, meal çalışmalarına önem verilmiştir. Öğrencilere, meallerin okutulması ve Kur'an'ın günlük yaşamda nasıl kullanılabileceği konusunda teşvik edilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Böylece, öğrencilere Kur'an'ı sadece okumak değil, aynı zamanda hayatlarına entegre etmek öğretilmektedir. Öğretim programında, her sınıf seviyesinde iki ana ünite bulunmaktadır. İlk ünite, “Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım” olarak belirlenmiş, ikinci ünite ise “Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma” şeklinde isimlendirilmiştir. Ancak, 5. sınıflarda ikinci ünite “Kur'an-ı Kerim'e Giriş” olarak adlandırılmıştır. Bu yapı, öğrencilerin Kur'an'ı adım adım öğrenmelerini ve doğru şekilde okumalarını teşvik eden bir program tasarımı sunmaktadır.

Tablo 3. Ortaokul Kademesinde Kur'an-ı Kerim Dersi Seçilme Oranları

Öğretim Yılı	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
2012-13	14,2			
2013-14	20,4	13,6		
2014-15	12,5	10,4	8,5	
2015-16	12,5	10,1	7,1	4,1
2016-17	16,2	12,7	8,5	4,5
2018-19	12,35	9,35	5,78	2,77
2021-22	6,35	4,25	0,18	0,10
2022-23	10,17	6,78	3,56	1,37

Kaynak: Aşlamacı, 2024: 78

3. Temel Dini Bilgiler Dersi

Temel Dini Bilgiler dersi, ortaokul seviyesinde haftada 2 saat olarak okutulan bir derstir ve diğer seçmeli din derslerinden farklı olarak sadece iki kez seçilebilmektedir. Ayrıca, 25 Haziran 2012 tarihli ve 124 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararıyla ortaokul ve liselerde okutulacak seçmeli derslerin içine eklenmiştir. İmam Hatip ortaokullarında ise bu ders zorunlu olarak okutulan derslerdendir. (MEB 2018 Temel Dini Bilgiler Dersi Öğretim Programı).

Dersin programında dinin tüm toplumlar için vazgeçilmez bir unsur olduğu vurgulanmakta ve dinin temel kaynaklarının doğru bir şekilde öğrenilmesinin toplumsal birlikteliğe katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Temel Dini Bilgiler dersi, öğrencilere ilk olarak Allah'a, kendilerine ve topluma karşı olan sorumluluklarını hatırlatır ve bu sorumlulukların yerine getirilmesi için çeşitli nasihatlerde bulunur.

Dersin genel hedefleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğrencilerin İslam'ın dünya ve yaşam anlayışı hakkındaki görüşlerine dair bilgi edinmelerinin sağlanması.
2. İslam'ın temel inanç esaslarını doğru bir şekilde öğretilmesi.
3. Temel ibadetler ve bu ibadetlerin yapılışı hakkında gerekli donanımların edinilmesi.
4. Toplumda bireylerin taşıması gereken dini, vicdani ve ahlaki sorumluluklar ve kuralların öğretilmesi.
5. Toplumun yapısını oluşturan temel ilke ve değerler konusunda bilgi sahibi olmalarının sağlanması.

Öğretim süreci sırasında öğretmenlerin, öğrencilerin seviyelerini ve çevresel faktörleri göz önünde bulundurarak ders planlarını yapmalarına olanak tanınır. Bu da öğrenci odaklı bir yaklaşımın benimsenmesini sağlar. Ders içeriği ayetler ve hadisler üzerinden dersin öğrencilere kolayca ve sevdirilerek dinin aktarılması amaçlanmaktadır.

Tablo 4. Ortaokul Kademesinde Temel Dini Bilgiler Dersi Seçilme Oranları

Öğretim Yılı	5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
2012-13	4,7			
2013-14	4,5	4		
2014-15	3,4	3,2	2,8	
2015-16	3,4	2,9	2,4	1,9
2016-17	4,5	4	3,4	3
2018-19	3,36	3,1	2,98	1,77
2021-22	3,37	3,26	2,31	1,08
2022-23	3,24	3,05	2,34	1,00

Kaynak: Aşlamacı, 2024: 80

2.4. Genel Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokullarının Haftalık Ders Çizelgeleri

Genel ortaokul ve imam hatip ortaokulları arasındaki program farkını anlayabilmek için aşağıda iki okula ait haftalık ders çizelgeleri verilmiştir.

Tablo 5. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İmam Hatip Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER			SINIFLAR					
			5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf		
ZORUNLU DERSLER	Türkçe		6	6	5	5		
	Matematik		5	5	5	5		
	Fen Bilimleri		4	4	4	4		
	Sosyal Bilgiler		3	3	3			
	T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük					2		
	Yabancı Dil		3	3	4	4		
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi		2	2	2	2		
	Görsel Sanatlar		1	1	1	1		
	Müzik		1	1	1	1		
	Beden Eğitimi ve Spor		2	1	1	1		
	Teknoloji ve Tasarım				2	2		
	Bilişim Teknolojileri ve Yarılm		2	2				
	Rehberlik ve Kariyer Planlama					1		
	Kur'an-ı Kerim		2	2	2	2		
	Arapça		2	2	2	2		
	Peygamberimizin Hayatı		2	2	2	2		
	Temel Dini Bilgiler			1	1			
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI			35	35	35	34		
SEÇMELİ DERSLER	İnsan, Toplum ve Bilim	Matematik ve Bilim Uygulamaları (2)		1	1			
		Okuma Becerileri (4)	1	1	1	1		
		Yazarlık ve Yazma Uygulamaları (2)	1	1	1	1		
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)	1	1	1	(1) (2)		
		Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)	1	1	1	(1) (2)		
		Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği (1)		1	1	1		
		"Şehrimiz" (1)	1	1	1	1		
		Hukuk ve Adalet (1)		1	1			
		Değişme Eğitimi (2)		1	1			
		Robotik Kodlama (2)	1	1	1	1		
		Yapay Zeka Uygulamaları (2)			1	(1) (2)		
		Proje Tasarımı ve Uygulamaları (3)	1	1	1			
		Okul Temelli Sosyal Sorumluluk Çalışmaları (2)			1	(1) (2)		
		Medya Okuryazarlığı (1)		1	1	1		
		Afet Bilinci (2)	1	1	1			
		Temel Yaşam Becerileri (2)	1	1	1	1		
		Türk Sosyal Hayatında Aile (1)	1	1	1	1		
	Din, Ahlak ve Değer	Kur'an-ı Kerim (4)	1	1	1	1		
		Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler (2)	1	1	1	1		
		Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi (2)	1	1	1	1		
	Kültür, Sanat ve Spor	Görgü Kuralları ve Nezaket (2)	1	1	1	1		
		Müzik (4)	1	1	1	1		
		Spor ve Fiziki Etkinlikler (4)	1	1	1	1		
		Oyun ve Oyun Etkinlikleri (2)	1	1	1			
		Dijital Sanatlar (2)		1	1			
		Masal ve Destanlarımız (2)	1	1	1	1		
		Geleneksel Sanatlar (2)		1	1			
		Halk Oyunları (4)	1	1	1	1		
		SEÇMELİ DERS SAATİ TOPLAMI			1	1	1	2
		TOPLAM DERS SAATİ			36	36	36	36

Tablo 6. İlköğretim Kurumları (İlkokul Ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER		SINIFLAR							
		İLKOKUL				ORTAOKUL			
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik	5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi	4	4	3					
	Fen Bilimleri			3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil		2	2	2	3	3	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi ve Oyun	5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor					2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım							2	2
	Trafik Güvenliği				1				
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım					2	2		
	Rehberlik ve Kariyer Planlama								1
	İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi				2				
	ZORUNLU DERS SAATI TOPLAMI	26	28	28	30	29	29	29	29
SEÇMELİ DERSLER	İnsan, Toplum ve Bilim	Matematik ve Bilim Uygulamaları (2)					2	2	
		Okuma Becerileri (4)					2	2	2
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)					2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)					2	2	2
		Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)							
		Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği (1)					2	2	2
		"Şehrimiz ..." (1)					2	2	2
		Hukuk ve Adalet (1)					2	2	
		Düşünme Eğitimi (4)					2	2	2
		Robotik Kodlama (2)					2	2	
		Yapay Zeka Uygulamaları (2)						2	2
		Proje Tasarımı ve Uygulamaları (3)					2	2	2
		Okul Temelli Sosyal Sorumluluk Çalışmaları (3)						2	2
		Medya Okuryazarlığı (1)						2	2
		Afet Bilinci (2)					2	2	2
		Temel Yaşam Becerileri (2)					2	2	2
		Türk Sosyal Hayatında Aile (1)					2	2	2
	Din, Ahlak ve Değer	Kur'an-ı Kerim (4)					2	2	2
		Peygamberimizin Hayatı (4)					2	2	2
		Temel Dinî Bilgiler (2)					2	2	2
		Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler (2)					2	2	2
		Ahlak ve Vatandaşlık Eğitimi (2)					2	2	2
	Kültür, Sanat ve Spor	Görgü Kuralları ve Nezaket (2)					2	2	2
		Müzik (4)					2	2	2
		Spor ve Fiziki Etkinlikler (4)					2	2	2
		Oyun ve Oyun Etkinlikleri (2)					2	2	
		Dijital Sanatlar (2)					2	2	
		Masal ve Destanlarımız (2)					2	2	2
		Geleneksel Sanatlar (2)					2	2	
		Halk Oyunları (4)					2	2	2
	Seçilebilecek Ders Saati Sayısı						6	6	6
	SERBEST ETKİNLİKLER DERS SAATİ		4	2	2				

Çizelgelerde de görüldüğü gibi her iki okul türünde de Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi ve Spor, Teknoloji ve Tasarım, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Rehberlik ve Kariyer Planlama dersleri bulunmaktadır. İmam hatip ortaokulları, genel ortaokul müfredatına ek olarak dini ve mesleki derslerle zenginleştirilmiştir. Haftalık toplam ders saati genellikle 36 saattir. Genel ortaokulda ise haftalık ders saati 35 saattir. İmam hatip ortaokullarında Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizin Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleri zorunlu derslerdir. Bunlara ek olarak imam hatip ortaokullarında yabancı dil İngilizceye ilave olarak Arapça dersi de verilmektedir. İmam hatip ortaokullarında seçmeli ders hakkı sadece 1 dersle sınırlı kalmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, girdilerin toplanması ve çözümleme sürecinde kullanılan programlar ve iş süreçleri hakkında bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın amacı seçmeli din, ahlak ve değerler alanındaki dersleri tercih eden öğrencilerin imam hatip ortaokullarına yönelik algılarını betimlemektir. Bu bağlamda, öğrencilerin algıları cinsiyet, sınıf, okul dışı din eğitimi alma durumu, anne-baba eğitim düzeyi ve okul tercihi gibi bazı sosyo demografik değişkenlere göre karşılaştırılmak istenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir (Karasar, 1999: 78-80).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evreni Malatya ilindeki 2023-2024 eğitim öğretim yılında seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencileridir.

Tablo 7. Öğrencilere Ait Demografik Özellikler

Değişkenler	Demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet	Erkek	143	47,4
	Kız	159	52,6
Sınıf	5. Sınıf	47	15,6
	6. Sınıf	143	47,4
	7. Sınıf	112	37,1
Toplam		302	100

Tablo 7'ye göre ankete dahil edilenlerin %56,6'sı kız %47,4'ü erkek öğrencilerdir. 2023-2024 öğretim yılı Millî Eğitim Bakanlığı'nın istatistiklerine göre Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin sayısı 5.314.786'dır. Bunların 2.707.828'i (%50,94) erkek öğrenciler, 2.606.968 (%48.06) tanesi kız öğrencilerden oluşmaktadır. Aynı istatistik

verilerine göre Malatya ilinde ortaokul öğrenci sayısı 42.109'dur. Öğrencilerin %51,17'si yani 21.549' u erkek öğrenciler, %48,83'ü yani 20.560 kişisi kız öğrencilerdir (MEB, 2024: 94). Verilen istatistik sonuçlarına göre örneklemin kız- erkek öğrenci dağılımının evrendeki dağılıma benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Örneklem grubumuz Malatya Yeşilyurt ve Battalgazi merkez ilçelerinde yer alan beş devlet ortaokulundan 302 öğrencidir. Bu öğrencilerin %15,6'sı 5. sınıf, %47,4'ü 6. sınıf ve %37,1'i 7. sınıf öğrencileridir. 6. ile 7. sınıf öğrencilerinin oranının fazla tutulmasının sebebi seçmeli din derslerini 2 veya 3 kez almış olabilmeye ihtimalleri ve 5. sınıf öğrencilerine nazaran daha nitelikli cevaplar verebildikleri varsayımıdır. Okulların seçiminde için 3 grup belirlenmiştir. Birinci grup başarı seviyesi yüksek ve veli profili olarak iyi olan ortaokuldan 102 öğrenci, orta seviyeli olan iki ortaokuldan 50'şer öğrenci olmak üzere 100 öğrenci ve sosyo demografik özellikler ve başarı seviyesi düşük olan kırsal kesimde yer alan iki ortaokuldan 50'şer kişinin ankete katılımı üçüncü grubu oluşturmaktadır. Çalışmamız için ankete katılan öğrencilerin seçiminde tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan anketin geliştirilmesinde öncelikle ortaokullar için hazırlanan anket formları incelenmiştir. Literatür taraması tamamlandıktan sonra konuyla ilgili önceden yapılan çalışmalardan faydalanılmıştır (Acuner 2016, Aşlamacı 2017, Meydan 2013, Köse 2018). İlgili literatür göz önünde bulundurularak sorular ve maddeler seçildikten sonra anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu ilk olarak alan uzmanı akademisyenlerce değerlendirilmiştir. Geliştirilen formdaki soruların öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğini tespit etmek için 30 ortaokul öğrencisine pilot uygulama yapılmıştır. Çalışma kapsamında geliştirilen anket formu başlangıçta 17 bölümden oluşmaktaydı. Ancak uygulama öncesinde Malatya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınabilmesi amacıyla anket değerlendirilmek üzere ilgili kuruma sunulmuştur. Kurum bünyesindeki uzmanlar tarafından gerçekleştirilen inceleme sonucunda, öğrencilerin öğrenim gördükleri okula ilişkin görüşlerini ölçmeye yönelik ifadelerden oluşan bölümün kapsam dışı olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda, uzman görüşleri dikkate alınarak söz konusu bölüm anket formundan çıkarılmıştır. Böylece, anketin etik ilkelere uygunluğu ve uygulama açısından geçerliliği sağlanmıştır. Soruların

anlaşılır olduğunun tespiti ve anket maddelerinin ölçülmek istenen görüşü yansıtıp yansıtmadığı değerlendirilerek ankete nihai şekli verilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Geliştirilen anket formu İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik açıdan uygunluk onayı alınmıştır. Ardından Malatya İl Mem'den izin alınması için anket sunulmuş ve gerekli izinler alındıktan sonra okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Anket uygulanan okullara daha önceden gidilip okul müdürü ile gerekli görüşmeler yapılmış, uygun güne randevu oluşturulduktan sonra anketler öğrencilere uygun ders saati içinde yüz yüze uygulanmıştır. Öğrencilere anket çalışması uygulanmadan evvel gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ankete öğrencilerin katılımı tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğu bildirilmiştir. Anket formu doldururken isim, soy isim vb. kişisel tanımlayıcı bilgiler alınmadan çalışma yapılmıştır.

Anket formlarından hatalı veya büyük bölümü eksik olan anket formları değerlendirmeye alınmamıştır. Anket veri girişi ve analizlerin yapılıp yorumlanması ortalama olarak 3 aylık bir süreci kapsamaktadır.

Anketler 04.03.2024 ile 15.05.2024 tarihleri arasında uygulanmıştır. Öğrencilere anket formunu doldurmaları için 20-25 dakika süre verilmiştir.

Verilerin analizi SPSS (IBM SPSS Statistics 27) adlı program aracılığıyla yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmıştır. Anketin bağımlı değişkeni öğrencilerin imam hatip ortaokulu algısıdır. Bağımsız değişkenler ise cinsiyet, sınıf, okuduğu okulu tercih nedeni, okul dışı din eğitimi alma durumu vb. diğer değişkenlerdir. İki nicel değişkenin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesinde "Pearson- χ^2 " çapraz tabloları kullanılmıştır. Ki kare testi iki kategorik değişken arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılır. Anket soruları arasında ki kare analizlerinde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Analizler sonucu bağımsız değişkenlere göre arasında anlamlı ilişki saptanan maddelerin analizleri açıklanıp gerekli yorumlamalar yapılmıştır. Anket bölümlerindeki sonuçların toplu olarak verildiği tabloda yüzdelik oran olarak en yüksek çıkan katılım durumu gölgelendirme yöntemiyle belirgin hale getirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğrencilere Ait Betimsel Bulgular

4.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Bu bölümde öğrencilerin sosyal ve ekonomik profillerinin belirlenmesi maksadıyla aile gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve meslekleri hakkında sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde düzenlenmiştir.

4.1.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gelir Düzeyleri

Tablo 8. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumu

Ailenin Gelir Düzeyi	f	%
5000 TL ve altı	9	3,0
5001-9999 TL	23	7,6
10.000-14.999 TL	57	18,9
15.000-19.999 TL	83	27,5
20.000 TL ve üstü	130	43,0
Toplam	302	100

Tablo 8’de öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Anket formumuz 2023 yılında geliştirilmiştir. O zamanki asgari ücret 10.008 TL ve memur maaşları ortalama 22.000 TL’dir. Elde edilen sonuçlara bakıldığı zaman öğrencilerin ailelerinin gelir durumunun genel olarak iyi olduğu görülmektedir. Yaklaşık yarısının gelir düzeyinin asgari ücretinin iki katı olduğu görülmüştür.

4.1.1.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne- Babalarının Eğitim Durumu

Tablo 9. Öğrencilerin Anne-Baba Eğitim Durumları

	Anne		Baba	
	F	%	F	%
Okuryazar değil	13	4,3	3	1,0
İlkokul mezunu	76	25,2	35	11,6
Ortaokul mezunu	50	16,5	60	19,9
Lise mezunu	92	30,5	107	35,4

Yüksekokul mezunu	10	3,3	9	3,0
Üniversite mezunu	57	18,9	75	24,8
Y. Lisans/Doktora mezunu	4	1,3	13	4,3
Toplam	302	100	302	100

Tablo 9’da öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerine ait bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin %4,3’ünün annesi okuryazar değildir. Anneleri ilkököl mezunu öğrencilerin oranı %25,2, ortaokul mezunu olanların oranı %16,5, lise mezunu olanların oranı %30,5, ön lisans mezunu olan katılımcıların oranı %3,3, lisans mezunu olanların oranı %18,9 ve lisansüstü mezunu oranı %1,3’tür. Ulaşılan sonuçlar bağlamında öğrencilerin annelerinin yaklaşık olarak dörtte biri ilkököl mezunu, üçte biri lise mezunu, ortalama üçte birinin de ön lisans veya daha üst bir okuldan mezun olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya dahil olan ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına bakıldığında en yüksek oran %35,4 ile lise mezuniyetidir. Sonrasında oran olarak yüksek olandan az olana doğru sıralandığında öğrencilerin babalarının %24,8’i lisans mezunu %19,9’u ortaokul mezunu, %11,6’sı ilkököl mezunu, %4,3’ü lisansüstü ve son olarak %1’i okur yazar değildir. Annelerin lisans veya lisansüstü mezuniyet oranı %22,2 iken babaların lisans veya lisansüstü mezuniyet oranı %29,1’dir. Okur yazar olmayan anne oranı %4,3 iken, okuryazar olmayan babaların oranı %1’dir. Tablo 3’e bakıldığında öğrencilerin ebeveynlerinin okul mezuniyetine göre babalarının eğitim durumlarının annelerine göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.1.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne-Babalarının Meslek Durumu

Tablo 10. Öğrencilerin Anne-Baba Meslek Durumlarına Göre Dağılımı

	Anne		Baba	
	F	%	F	%
Ev hanımı	240	79,5	-	-
Memur	28	9,3	66	21,9
İşçi	10	3,3	91	30,2
Serbest meslek (Avukat, 6 mimar vb.)		2,0	38	12,6
Tüccar/sanayici	-	-	32	10,6
Emekli	2	0,7	11	3,6
Çiftçi	-	-	7	2,3
İşsiz	-	-	4	1,3
Diğer	16	5,2	53	17,5

Total	302	100	302	100
-------	-----	-----	-----	-----

Tablo 10’da yer alan öğrencilerin annelerinin mesleki durumlarının dağılımına bakıldığında annesi ev hanımı olan öğrencilerin oranı %79,5, annesi memur olan öğrencilerin oranı %9,3, annesi işçi olan öğrencilerin oranı %3,3, serbest meslek sahibi annelerin oranı %2, emekli anne oranı yüzde 0,7 ve diğer meslek sahibi olan annelerin oranı %5,2’dir.

Katılımcıların babalarının %30,2’si işçi olarak, %21,9’u memur olarak %12,6’sı serbest meslekte, %10,6’sı ise sanayici/tüccar olarak çalışmaktadır. Öğrencilerin babalarının %3,6’sı emekli, %2,3’ü çiftçi, %1,3’ü işsiz ve %17,5’i diğer mesleklerde çalışmaktadır.

4.2. Öğrencilerin Okuduğu Okulu Tercih Nedenleri

Çalışmada öğrencilere okudukları okulu tercih etmelerindeki en etkili faktör sorulmuştur. Katılımcılardan alınan sonuçların frekans ve yüzde dağılımı tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğrencilerin Okudukları Okulu Tercih Etme Faktörleri

Tercih Edilen Ortaokulu Tercihteki En Etkili Sebep	f	%
Aile isteği	36	11,8
Kendi isteği	41	13,6
Hem aile hem kendi isteğim	160	53,0
Öğretmen tavsiyesi	10	3,3
Akraba tavsiyesi	9	3,0
Okulun eve yakın olması	29	9,6
Kardeşlerin bu okulda okuması	5	1,7
Başka sebepler	12	4,0
Toplam	302	100

Tablo 11’de görüldüğü üzere katılımcıların okuduğu okulu tercih etmedeki en etkili faktör %53 ile hem aile hem de öğrencilerin kendi istekleridir. İkinci etkili faktör %13,6 ile öğrencilerin kendi istekleri olmuştur. Öğrencilerin %11,8’i aile isteği ile, %9,6’sı okulun eve yakın olması sebebiyle, %3,3’ü de öğretmenlerinin tavsiyesiyle, %3’ ü akrabalarının tavsiyesiyle, %1,7’si kardeşlerinin bu okulda okuması nedeniyle ve son olarak %4’ü de başka sebeplerden ötürü bu okulları tercih etmişlerdir.

Cinsiyet, sınıf vb. değişkenler ile öğrencilerin okuduğu okulu tercih etmeleri ile herhangi bir anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır.

4.3. Öğrencilerin Okul Dışında Din Eğitimi Alma Durumu

Çalışmada ortaokul öğrencilerine okuldan başka bir yerde din eğitimi alıp almadıkları eğer aldılar hangi vasıtalar aracılığıyla aldıkları sorulan sorular ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Okul dışında din eğitimi alınan yer sorusunda öğrencilere birden çok seçenek işaretleme hakkı verilmiştir. Ulaşılan sonuçlar tablo 12 ve tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Okul Dışında Din Eğitimi Alma Durumları

Okul Dışı Din Eğitimi Alma Durumu	f	%
Evet	229	75,8
Hayır	73	24,2
Toplam	302	100

Tablo 12’de öğrencilerin okul dışında din eğitimi alma durumlarının dağılımı verilmiştir. Dağılım sonucuna göre öğrencilerin %75,8’i okuldan başka bir yerde din eğitimi aldığını söylemiştir. Okul dışında herhangi bir yerde din eğitimi almayanların oranı ise %24,2’dir. Aşlamacı(2017b) tarafından İHO öğrencileriyle yapılan çalışmada okul dışı din eğitimi alanların oranı %91,7 iken almayanların oranı ise %8,3’tür. Her iki araştırma sonucuna göre İHO öğrencilerinin genel ortaokul öğrencilerine oranla okul dışında din eğitimi alma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anne eğitim düzeyi ile okul dışı din eğitimi alma arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=6,529$; **p=0,038**). Annesi ortaokul/altı eğitim düzeyinde olan 114 kişinin (%82,0) okul dışı din eğitimi aldığı, annesi lise mezunu olan 30 kişinin (%32,6) okul dışı din eğitimi almadığı belirlenmiştir. Okul dışı din eğitimi alanların ağırlıklı olarak annesinin ortaokul/altı eğitim düzeyinde olduğu, okul dışı din eğitimi almayanların ise ağırlıklı annesinin lise mezunu olduğu belirlenmiştir.

Annenin mesleği değişkeni açısından bakıldığında okul dışı din eğitimi alma durumu ile anne mesleği arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=13,430$; $p<0,001$). Okul dışı din eğitimi alanların annesinin ev hanımı olma oranı okul

dışı din eğitim almayanların annesinin ev hanımı olma oranından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Annesi çalışmayan öğrencilerin okul dışında din eğitimi alma oranı annesi bir işte çalışanlara oranla belirgin bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 13. Öğrencilerin Okul Dışı Din Eğitimi Aldığı Yerler

Okul Dışı Din Eğitimi Alınan Yer	f	%
Aile	41	13,6
Kuran Kursu	165	54,6
Cami	86	28,5
Dernek	12	4,0
Diğer	19	6,3
Toplam	302	100

Tablo 13’de araştırmaya katılan öğrencilerin okul dışında din eğitimi alınan yerler sorulmuştur. Katılımcıların okul dışında din dersi aldıkları yerlerin oran olarak dağılımında; Kur’an kursu %54,6, cami %28,5, aile %13,6, dernek %4 ve diğer %6 şeklindeki sonuçlara ulaşılmıştır. Aşlamacı (2017b) tarafından yapılan çalışmada İHO öğrencilerinin de %41,6 ile okul dışında din eğitimi aldıkları en yüksek orana sahip yer Kur’an Kursları olmuştur.

4.4. Öğrencilerin Tercih Ettikleri Seçmeli Din Ahlak ve Değerler Alanı Dersleri

Araştırmada öğrencilere 5, 6 ve 7. sınıfta tercih ettikleri seçmeli din ahlak ve değerler alanı derslerinin hangileri olduğu sorulmuştur. Seçilen derslerin dağılımı tablo 14- 15-16’da sunulmuştur. Tablo 17’de ise öğrencilerin bu dersleri tercihindeki en etkili faktörler sorulmuştur. Sonuçların dağılımı tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrenciler Tarafından 5. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri

5. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri f	%
Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum	46,7
Peygamberimizin Hayatı	42,1
Temel Dini Bilgiler	9,8
Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler	0,8
Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi	0,9
Toplam	100

Tablo 14’de öğrencilerin 5. sınıfta tercih ettikleri seçmeli din derslerinin hangileri olduğu sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler 5. sınıfta %46,7 oranıyla en fazla Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum dersini tercih etmişlerdir. %42,1 oranıyla Peygamberimizin Hayatı dersinin de seçilme oranı ikinci en fazla tercih edilen ders olmuştur. Seçilen diğer derslerin oranı Temel Dini Bilgiler dersi %9,8, Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler dersi %0,8 ve Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi dersi yüzde 0,9 seçilme oranına sahiptir

Tablo 15. Öğrenciler Tarafından 6. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri

6. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri f		%
Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum	78	31,6
Peygamberimizin Hayatı	84	34,0
Temel Dini Bilgiler	84	34,0
Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler	0	0
Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi	1	0,4
Toplam	302	100

Tablo 15’de öğrencilerin 6. sınıfta tercih ettikleri seçmeli din dersleri sorulmuştur. Araştırmaya katılan 6. sınıf öğrencilerinin seçmeli din dersi seçiminde Peygamberimizin Hayatı dersi %34, Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum dersi %31,6, TDB dersi ise %34 tercih edilme oranına sahiptir. Ahlak ve Yurttaşlık eğitimi dersi %0,4 oranında tercih edilmiştir.

Tablo 16. Öğrenciler Tarafından 7. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri

7. Sınıfta Tercih Edilen Seçmeli Din Dersleri f		%
Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum	29	23,6
Peygamberimizin Hayatı	8	6,5
Temel Dini Bilgiler	82	66,7
Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler	3	2,4
Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi	1	0,8
Toplam	302	100

Tablo 16 incelendiğinde 7. sınıf öğrencilerinin en fazla tercih ettiği seçmeli din dersi %66,7 ile Temel Dini Bilgiler dersi olduğu görülmektedir. Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum dersi %23,6, Peygamberimizin Hayatı dersi %6,5, Kültür ve

Medeniyetimize Yön Verenler dersi %2,4, Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi dersi ise %0,8 oranında tercih edilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Seçmeli Din Derslerini Seçimi

Seçmeli Din Dersi Tercihine Etki Eden Faktörler	f	%
Okul idaresi	112	37,1
Aile	22	7,3
Kendi isteği	71	23,5
Ailesi ve kendi isteği	87	28,8
Diğer	10	3,3
Toplam	302	100

Tablo 17’te öğrencilerin seçmeli din derslerinin tercihindeki etkenler araştırılmıştır. Araştırma yapılan okullardaki öğrencilerin bu dersleri tercihindeki etkenlerde %37,1 ile okul idaresinin etkisi ilk sıradadır. İkinci en yüksek orana sahip etken %28,8 ile aile ve öğrencinin kendi ortak isteğidir. %23,5’i kendi isteğiyle, %7,3’ü ailelerinin isteğiyle, %3,2 ise diğer nedenlerle bu dersleri tercih etmişlerdir.

Tablo 14-15-16 ve tablo 17’de bakıldığında 100 kişinin (%46,7) 5.sınıfta “Kuran-ı Kerimi Öğreniyorum” seçmeli dersini aldığı, 84’ünün (%34,0) 6.sınıfta “Peygamberimiz Hayatı” veya “Temel Dini Bilgiler” seçmeli dersini aldığı belirlenmiştir. 82 kişinin (%66,7) 7.sınıfta “Temel Dini Bilgiler” seçmeli dersini aldığı ve öğrencilerin 112’sinin (%37,1) seçmeli din dersini tercih etmesinde okul idaresinin etkisi olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda katılan öğrenciler 5. sınıfta en fazla Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum dersini, 6. Sınıfta Temel Dini Bilgiler ve Siyer dersini, 7. sınıfta ise en çok Temel Dini Bilgiler dersini tercih etmişlerdir. Aşlamacı (2024) tarafından hazırlanan istatistiki raporda da Kur’an-ı Kerim’i Öğreniyorum dersinin en fazla seçildiği sınıf düzeyinin 5. sınıf öğrencileri olduğu sonucuna varılmıştır. (Aşlamacı, 2024: 78)

Tablo 17’ye göre öğrencilerin yaklaşık üçte birinin seçmeli din derslerini tercih etmesinde en önemli etkenin okul idaresi olduğu görülmektedir. Peçen (2020) tarafından yapılan çalışmada ise en belirleyici unsur olarak “öğrencilerin kendi isteği” sonucuna ulaşılmıştır. Yazıbaşı (2018) ve Kotan’a (2015) göre seçmeli din derslerinin seçiminde en etkili faktör “ailedir”. Görür (2015) tarafından yapılan çalışmada ise bizim

çalışmamıza paralel olarak %66,5 oranıyla en etkili faktörün “okul idaresi” olduğu sonucuna varılmıştır.

4.5. Öğrencilerin Din Dersi Öğretmenlerine Yönelik Algıları

Araştırmada katılımcıların din dersi öğretmenlerini kendilerine örnek alma, derslerin işlenişi hakkındaki görüşleri ve din dersi öğretmenleriyle ilgili genel algılarını tespit etmek maksadıyla farklı sorular sorulmuştur. Öğrencilerin bu sorulara katılma durumlarına göre *Katılıyorum*, *Katılmıyorum*, *Kararsızım* şeklinde verdiği cevaplar sonucu oluşan frekans ve dağılım sonuçları tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Din Dersleri (Kur’an-ı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) öğretmenleriyle ilgili olarak aşağıdaki ifadelerle katılım durumunuzu işaretleyiniz.

Değişken (F=302) Din dersleri öğretmenlerimiz...	Katılmıyorum (f,%)	Kararsızım (f,%)	Katılıyorum (f,%)
Söz ve davranışlarıyla bize örnektir.	30 (%9,9)	26 (%8,6)	246 (%81,5)
Derste soru sormama izin verir.	28 (%9,3)	27 (%8,9)	247 (%81,8)
Dersleri sıkıcı anlatır.	187 (%61,9)	46 (%15,3)	69 (%22,8)
Bizi sever.	35 (%11,6)	44 (%14,6)	223 (%73,8)
Soruları açık ve net olarak cevaplar.	31 (%10,3)	52 (%17,2)	219 (%72,5)
İsmimi bilir.	80 (%26,5)	90 (%29,8)	132 (%43,7)
Sınavlarda notlarımı eksik verir.	236 (%78,2)	30 (%9,9)	36 (%11,9)
Daha rahat iletişim kurabilirim.	34 (%11,3)	86 (%28,4)	182 (%60,3)
Ders anlatırken bizim görüşlerimizi alır.	42 (%13,9)	52 (%17,2)	208 (%68,9)
Bize nazik ve kibar davranır.	37 (%12,3)	43 (%14,2)	222 (%73,5)
Derslerde teknolojik imkanı verimli kullanır.	50 (%16,6)	45 (%14,9)	207 (%68,5)

Tablo 18 toplam 11 sorudan oluşmaktadır. Öğrencilere “Din dersi öğretmenlerimiz söz ve davranışlarıyla bize örnektir.” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin %81,5’i katılıyorum şeklinde olumlu, yüzde 8,6’sı kararsızım ve %9,9’u da katılmıyorum şeklinde olumsuz görüş beyan etmiştir. “Din dersi öğretmenlerimiz derse soru sormamıza izin verir.” sorusuna öğrencilerin %81,8 gibi yüksek bir oranla katılıyorum, %8,9’u kararsızım, %9,3 ile katılmıyorum cevabını vermiştir. “Din dersi öğretmenlerimiz derisi sıkıcı anlatır.” sorusuna öğrencilerin %61,9’u katılmıyorum, %15,3’ü kararsızım, %22,8’i de katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. “Din dersi öğretmenlerimiz bizi sever.” sorusuna katılımcıların %73,8’i katıldığını, %17,2’si kararsız kaldığını, %11,3’ü de katılmadığını söylemiştir. “Din dersi öğretmenlerimiz soruları açık ve net olarak cevaplar.” sorusuna öğrencilerin %72,5’i katılıyorum, %17,2’si kararsızım, %10,2’si ise katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. “Din dersi öğretmenlerimiz ismimi bilir.” sorusuna öğrencilerin %43,7’si katılıyorum, %29,8’i kararsızım, %26,5’i de katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. “Din dersi öğretmenlerimiz sınavlarda notlarımı eksik verir.” sorusunda öğrencilerin %78,2’si katılmadığını, öğrencilerin %9,9’u kararsız kaldığını, öğrencilerin %11,9’u ise bu görüşe katıldığını ifade etmiştir. “Din dersi öğretmenlerimiz ile daha rahat iletişim kurabilirim.” sorusuna öğrencilerin %60,3’ü katılıyorum, %28,4’ü kararsızım, %11,2 ise katılmıyorum şeklinde fikir beyanında bulunmuştur. “Din dersi öğretmenlerimiz ders anlatırken bizim görüşlerimizi alır.” sorusuna katılımcıların %68,9’u katılıyorum, %17,2’si kararsızım, %13,9’u ise katılmıyorum şeklinde fikir belirtmiştir. “Din dersi öğretmenlerimiz bize nazik ve kibar davranır.” sorusuna öğrencilerin %12,3’ü katılmıyorum, %14,2’si kararsızım, %73,5’i ise katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. “Din dersi öğretmenlerimiz derslerde teknolojik imkanları verimli kullanır.” sorusuna öğrencilerin %16,6’sı katılmıyorum, %14,9’u kararsızım, %68,5 ise katılıyorum şeklinde beyanda bulunmuştur.

Tablo 18’te öğrencilerin büyük çoğunluğunun din dersi öğretmenlerini kendilerine rol model olarak aldıkları, öğretmenlerin öğrencilerinin sorularına yeterli düzeyde cevap verdiği, öğretmenlerin dersleri sıkıcı anlatmadıkları, öğrencilerin notlarını tam verdikleri ve öğrencilerin din dersi öğretmenleri ile iletişim kurarken sıkıntı çekmedikleri bulgularına ulaşılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin din derslerinin işleniş ve din dersleri öğretmenleriyle ilgili olumlu algılara sahip oldukları görülmüştür. Aşlamacı’nın (2017b) araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Peçen (2020) araştırmasında öğrencilere

din dersi öğretmenlerine yönelik sorduğu sorularda öğrencilerin %64,7 si “Öğretmenimiz dersler hakkında bilgilidir” sorusuna kesinlikle katıldığı sonucuna ulaşmıştır. Köse (2018), Aşlamacı (2018) ve Acuner’in (2016) yaptıkları çalışmalarda da öğrencilerin din dersi öğretmenlerini sevdikleri ve din dersi öğretmenlerine yönelik memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bahsettiğimiz çalışmaların sonuçları bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

4.6. Öğrencilerin Din Dersleri ve İçerikleriyle İlgili Görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin din derslerin kendileri, içerikleri (ders kitabı, konular) ve dersin işlenişine ilişkin algılarını tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur. Öğrenciler sorulan sorulara katılma derecelerini “*Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum*” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 19. Din Derslerinin (Kur’an-ı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) İşlenişine İlgili Olarak Aşağıdaki İfadelere Ne Derece Katılıp Katılmadığınızı Lütfen İşaretleyiniz.

Değişken (F=302)	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
Din derslerine yönelik tutumlar	(f,%)	(f,%)	(f,%)
Olumlu tutumlar			
Din dersleri çok sevdiğim derslerdir.	31 (%10,3)	68 (%22,5)	203 (%67,2)
Din derslerinin saatleri arttırılmalıdır.	97 (%32,1)	100(%33,1)	105 (%34,8)
Ders kitaplarını ilgiyle okurum.	47 (%15,6)	73 (%24,1)	182 (%60,3)
Din dersleri kitaplarındaki bilgilere güvenirim.	31 (%10,3)	50 (%16,5)	221 (%73,2)
Din derslerinde işlenen konuları güncel hayatla ilişkilendiririm.	37 (%12,3)	69 (%22,8)	196 (%64,9)
Olumsuz tutumlar			
Din derslerini işleniş yöntemi derslere olan ilgimi azaltıyor.	189 (%62,6)	70 (%23,2)	43 (%14,2)
Din derslerini sıkıcı buluyorum.	216 (%71,5)	41 (%13,6)	45 (%14,9)
Din derslerinde işlenen konular ilgimi çekmiyor.	212 (%70,2)	41 (%13,6)	49 (%16,2)
Din dersleri benim için önemsizdir.	253 (%83,7)	21 (%7,0)	28 (%9,3)
Din derslerinde birbirini tekrar eden konular işleniyor.	100 (%33,1)	111(%36,8)	91 (%30,1)

Tablo 19’de görüldüğü üzere araştırma sonucunda genel ortaokul öğrencilerinin din derslerine ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Olumlu tutumlar içerisinde en yüksek orana sahip olan madde “Din dersleri kitaplarındaki

bilgilere güvenirim.” sorusudur. Öğrencilerin %73,2’si buna katıldığını beyan etmiştir. En düşük orana sahip madde ise “Din derslerinin saatleri arttırılmalıdır.” sorusudur. Öğrencilerin %34,8’i katıldığını, %33,1’i kararsız kaldığını, %32,1’i ise katılmadığını dile getirmiştir. Aşlamacı(2017b) tarafından İHO öğrencileriyle yapılan çalışmada da din dersi ile alakalı en düşük puana sahip soru yine din dersinin saatlerinin arttırılmasıyla alakalı yöneltilen sorudur. İki araştırmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. İHO ve genel ortaokuldaki öğrencilerin ders saatlerinin arttırılması yönündeki düşüncelerinin benzer olduğu görülmektedir. Peçen (2020) çalışmasında öğrencilere yönelttiği “Seçmeli din dersleri saatlerini yeterli görüyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %60,5’i evet cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığı zaman öğrencilerin din derslerini çok sevdikleri, bu dersi aldıkları için mutlu oldukları, din dersinin kitaplarındaki bilgilere güvendikleri ve din derslerinde işlenen konuları güncel hayatla ilişkilendirebildikleri fakat ders saatlerinin arttırılması konusunda aynı düzeyde katılım gösteremedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin din derslerine ait olumsuz tutumlarına bakıldığında “Din derslerinde birbirini tekrar eden konular işleniyor.” sorusuna verilen cevap diğerlerinden farklıdır. Öğrencilerin %36,8’i bu konuda kararsız olduğunu, %33,1’i katılmadığını, %30,1’i ise katıldığını dile getirmiştir. Öğrencilerin din derslerini sıkıcı bulmadıkları, dersin önemsiz olduğunu düşünmedikleri, dersin işlenişini beğendikleri fakat dersin konularında tekrar eden konuların işlendiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Aşlamacı’nın (2017b) İHO öğrencileriyle yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında öğrencilerin din derslerindeki konuların tekrar ettiğini düşündüğü fikrine varılmıştır.

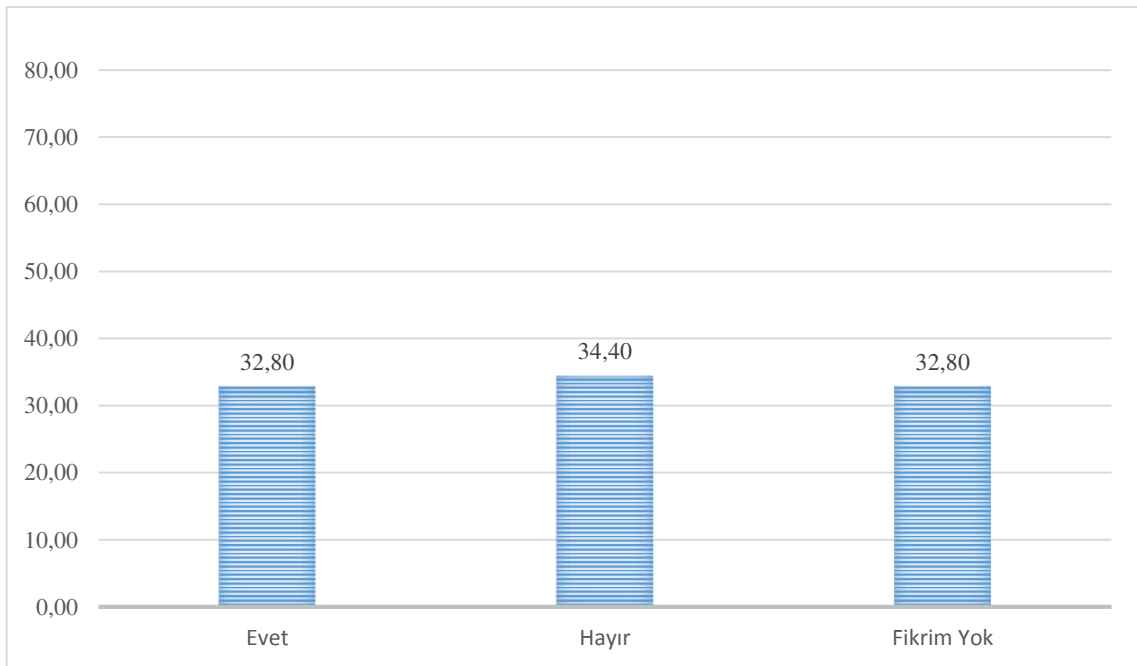
4.7. Öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Bilgileri

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgilerini tespit etmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Tablo 20’ de öğrencilerin bu okulların ortamı ve ders saatleri, bu okulda okuyan arkadaşı, yakınında imam hatip ortaokulu olup olmadığı sorulmuştur ve sonuçların dağılımı sunulmuştur. Tablo 21’de ise öğrencilerin bu okullara ilişkin algılarını ölçmek için yöneltilen sorulardan elde edilen sonuçların frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin İmam Hatip Ortaokulları Hakkındaki Görüşleri

Değişken (F=302)	Evet	Hayır	Fikrim
------------------	------	-------	--------

İmam hatip ortaokulları...	(f,%)	(f,%)	yok (f,%)
İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)	99 (%32,8)	104 (%34,4)	99(%32,8)
İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?	192 (%63,6)	80 (%26,5)	30 (%9,9)
İlkokulda iken imam hatip ortaokullarıyla ilgili sana tanıtım yapıldı mı?	75 (%24,9)	184 (%60,9)	43(%14,2)
Evinize yakın imam hatip ortaokulu var mı?	111 (%36,8)	122 (%40,4)	69(%22,8)
Aile bireylerinizde imam hatip ortaokulu veya lisesine devam eden ya da bu okullardan mezun olan kimse var mı?	73 (%24,2)	142 (%47,0)	87(%28,8)

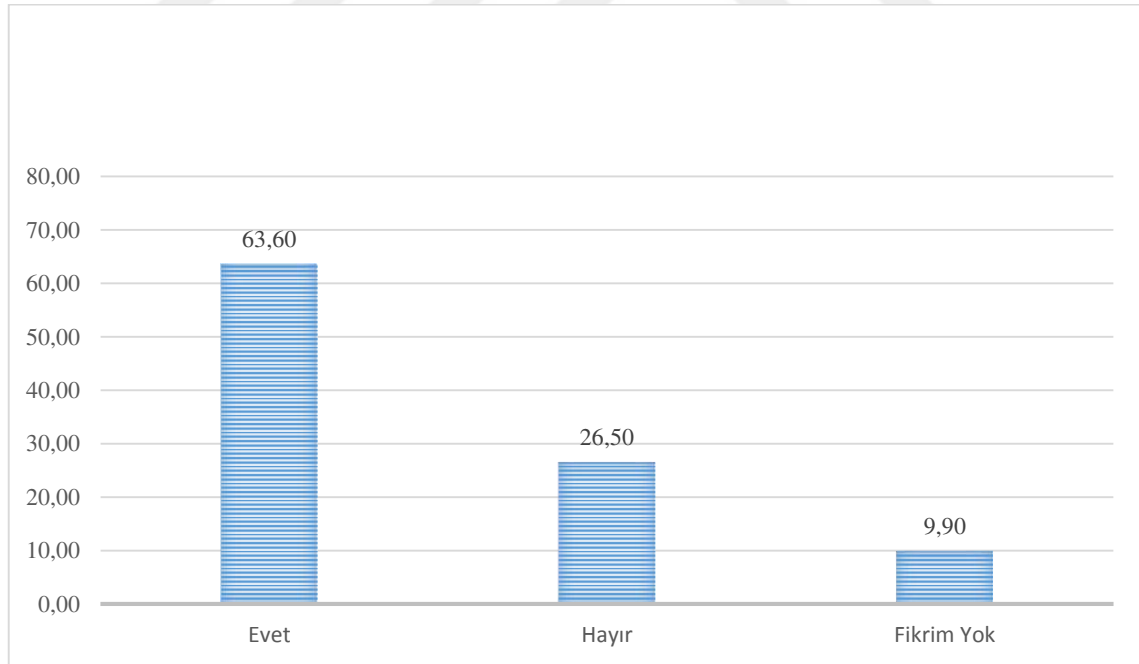
Şekil 1: “İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)” sorusuna ilişkin öğrenci görüşleri

Şekil 1’de ilk olarak öğrencilere imam hatip ortaokulları ile ilgili dersler, ortam, ders saati vb. konularda bilgisinin olup olmadığı sorulmuştur. Öğrenciler %32,8 yüzdesiyle evet, %34,4 yüzdeyle hayır, %32,8’lik oranla ise fikrim yok demiştir. Bu bulgulara göre önemli oranda (fikri olmayanlar dağıtıldığında yaklaşık yarısı) ortaokul öğrencisinin imam hatip ortaokulları hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Özdemir & Karateke (2018) tarafından imam hatip liselerinin tercih edilme nedenlerine yönelik Elazığ ili özelinde yapılan çalışmada imam hatip lisesini tercih eden öğrencilerin sadece %13’lük bir kısmının imam hatip lisesine dair program

tanıtımına katıldığı imam hatip lisesi tanıtımına yönelik gereği kadar tanıtımın yapılmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. (Özdemir & Karateke, 2018: 17)

Sınıf değişkeni açısından incelendiğinde sınıf ile “İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)” sorusu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=11,040$; $p=0,026$). 5.sınıfta olan 22 kişinin (%46,8) ve 6.sınıfta olan 53 kişinin (%37,1) imam hatip ortaokullarıyla alakalı bilgisinin olmadığı, 7.sınıfta olan 48 kişinin (%42,9) kararsız olduğu belirlenmiştir. 5 ve 6.sınıfta olanların ağırlıklı olarak bu konuda bilgisinin olmadığı, 7.sınıftakilerin ise ağırlıklı olarak kararsız kaldıkları belirlenmiştir.

Okul dışı din eğitimi alma değişkeni ile “İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=19,340$; $p<0,001$). Okul dışında din eğitimi alan 88 kişinin (%38,4) imam hatip okulları hakkında bilgisinin olduğu, okul dışı din eğitimi almayan 39 kişinin ise (%53,4) bilgisinin olmadığı belirlenmiştir. Okul dışında din eğitimi alanların ağırlıklı olarak imam hatip okullarının dersler, ortam ve saatleri konusunda bilgisinin olduğu, okul dışında din eğitimi almayanların ise ağırlıklı olarak bilgisinin olmadığı belirlenmiştir.

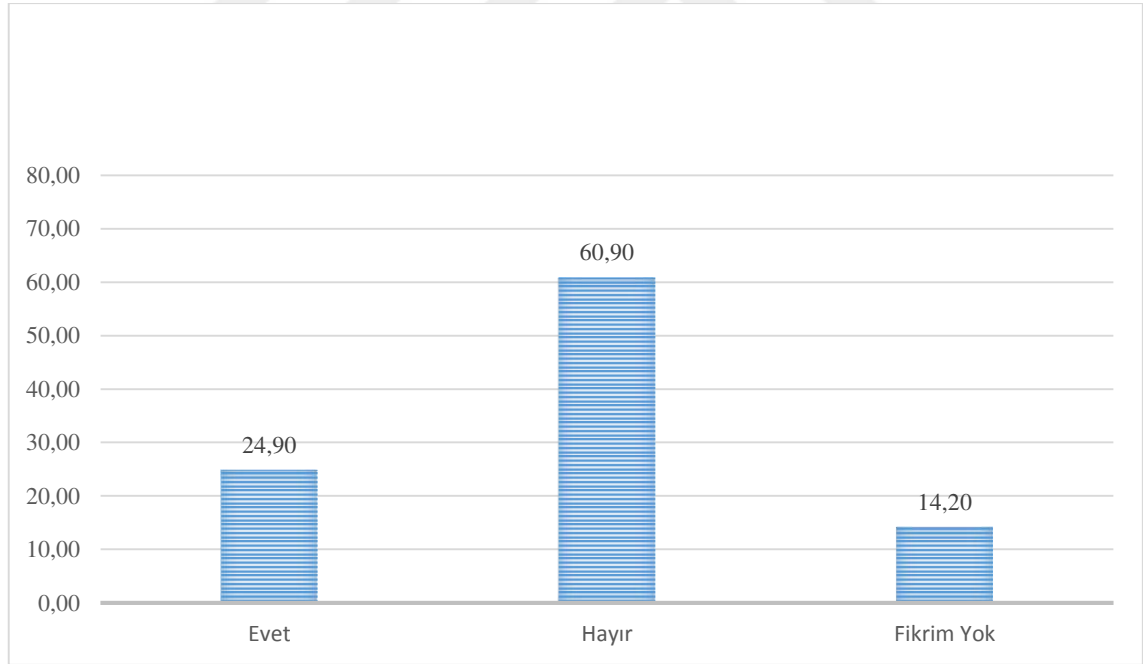

Şekil 2: İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?

İkinci soruda katılımcılara imam hatip ortaokullarında okuyan arkadaşlarının var olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin %63,6'sı evet, %26,5'i hayır, %9,9'u ise fikrim yok şeklinde yanıt vermiştir.

Anne eğitim düzeyi değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=11,442$; $p=0,022$). Annesi ortaokul/altı eğitim düzeyinde olan 99 kişinin (%71,2) imam hatipte okuyan arkadaşının olduğu, lise mezunu olan 13 kişinin (%14,1) bu konuda fikrinin olmadığı belirlenmiştir. Annesi ortaokul/altı eğitim düzeyinde olan öğrencilerin genel olarak imam hatipte okuyan arkadaşının olduğu, annesi lise mezunu olanların ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığı belirlenmiştir.

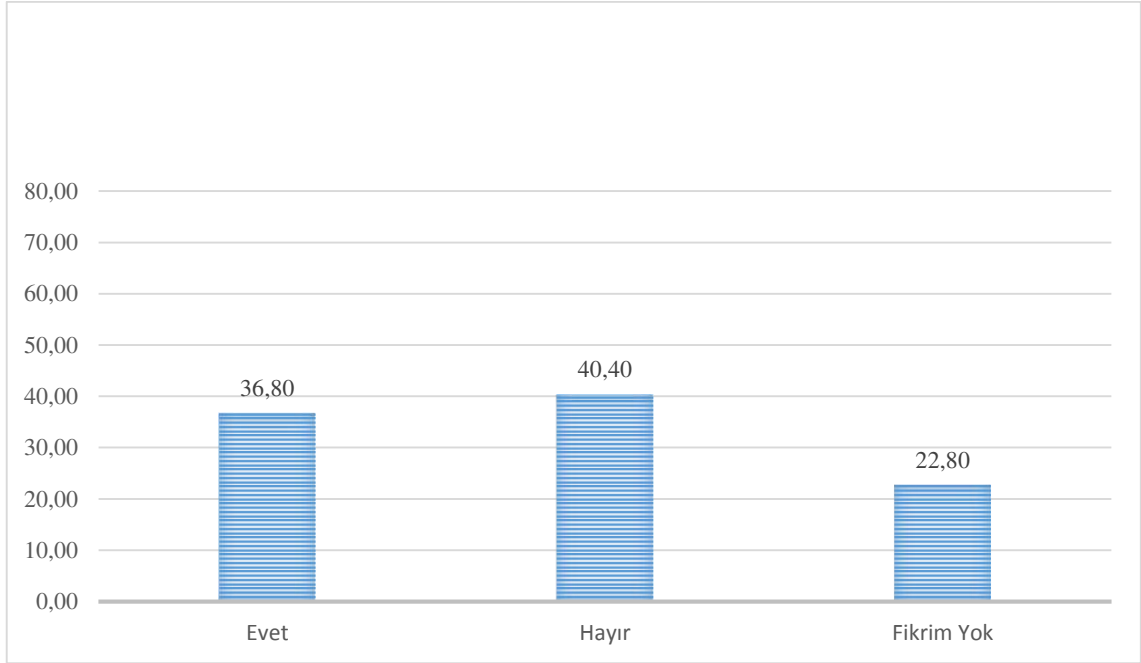
Okul dışı din eğitimi alma değişkeni ile İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=8,662$; $p=0,013$). Okul dışında din eğitimi alan öğrencilerin imam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşı olma oranının, okul dışında din eğitimi almayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Şekil 3: İlkokulda iken imam hatip ortaokullarıyla ilgili sana tanıtım yapıldı mı?

Öğrencilere “İmam hatip ortaokulları ile ilgili size tanıtım yapıldı mı? Şeklinde sorulan soruya öğrencilerin %60,9'u hayır, %24,9'u evet, %14,2'si ise fikrim yok şeklinde fikir belirtmiştir. Bu sonuç doğrultusunda genel ortaokulda okuyan öğrencilerin

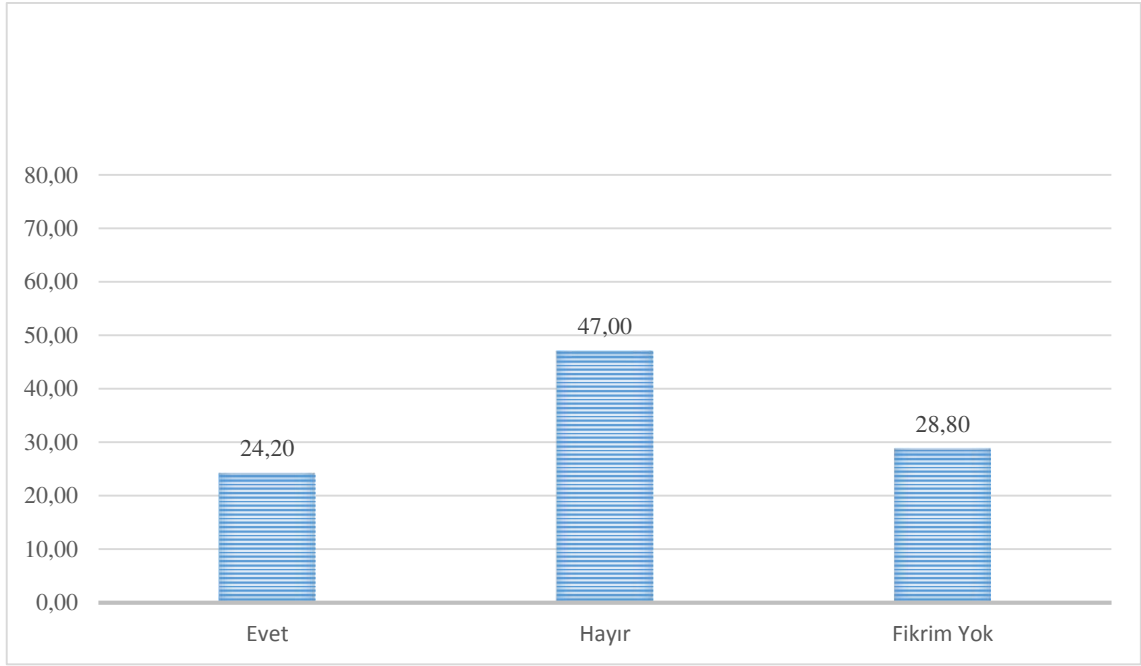
büyük bir çoğunluğuna imam hatip ortaokullarının tanıtımının yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgi sahibi olmamalarının oranının yüksek olmasının bir sebebi olarak bu okullarla ilgili gereği kadar tanıtımın yapılmaması gerekçe olarak gösterilebilir.

Şekil 4: Evinize yakın imam hatip ortaokulu var mı?

Öğrencilere evlerine yakın imam hatip ortaokulunun olup olmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin %36,8'i evet, %40,4' ü hayır, %22,8'i ise bu soruya fikrim yok şeklinde cevaplamıştır.

Okul dışı din eğitimi alma değişkeni açısından bakıldığında okul dışı din eğitimi alma durumu ile “Evinize yakın imam hatip ortaokulu var mı?” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=15,764$; $p<0,001$). Okul dışı din eğitimi alanlarda evine yakın imam hatip ortaokulu olma oranının, okul dışı din eğitimi almayanlarda evine yakın imam hatip ortaokulu olma oranından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Şekil 5: Aile bireylerinizde imam hatip ortaokulu veya lisesine devam eden ya da bu okullardan mezun olan kimse var mı?

Son soruda öğrencilere ailesinde imam hatip okuluna devam eden veya bu okul mezunu aile bireyinin varlığı sorulmuştur. Öğrencilerin %24,2'si evet, %47'si hayır, %28,8'i ise fikrim yok cevabını vermiştir.

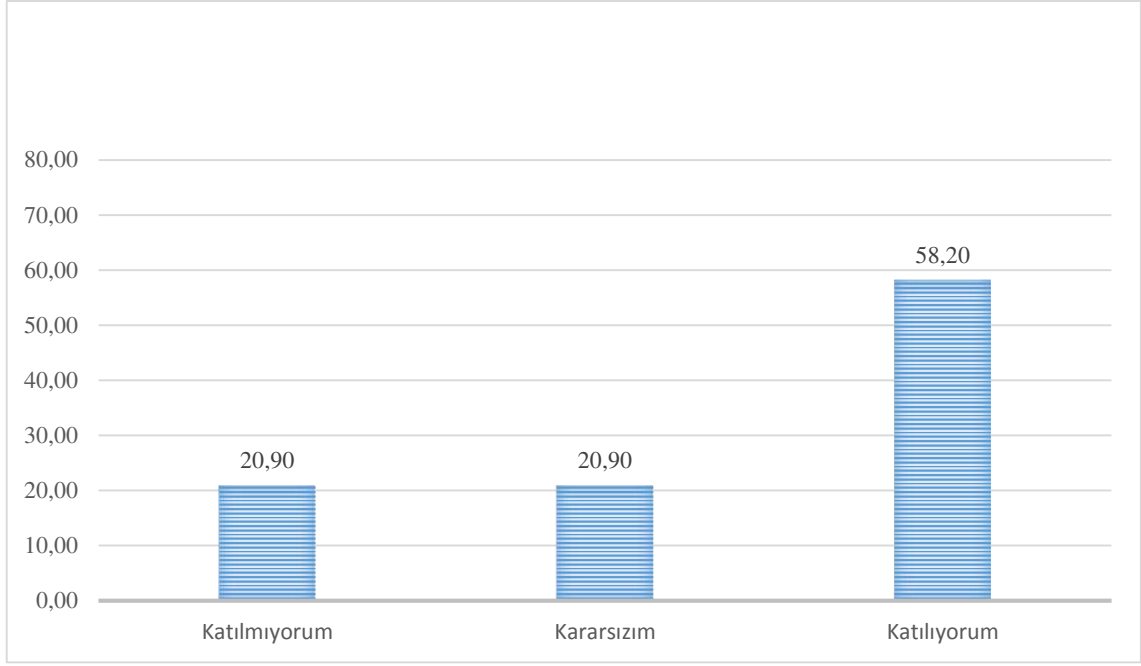
Sorulan sorulara verilen cevapların oranlarına bakıldığı zaman genel ortaokulda okuyan öğrencilerin imam hatipli arkadaşlarının olması ve evine yakın imam hatip ortaokulu olmasına rağmen bu öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgilerinin kısıtlı olduğu görülmektedir. Öğrencilere imam hatip ortaokulları ile ilgili tanıtımın gereği kadar yapılmadığı ve okul dışında din eğitimi alan kişilerin almayanlara göre daha fazla bilgisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak genel ortaokul öğrencilerinin önemli bir kısmının imam hatip okulları hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları sonucuna varılmıştır.

4.8. Öğrencilerinin İmam Hatip Ortaokullarına İlişkin Algıları

Tablo 21. Aşağıdaki İfadelere Katılma Derecenize Göre Size Uygun Olanı İşaretleyiniz.

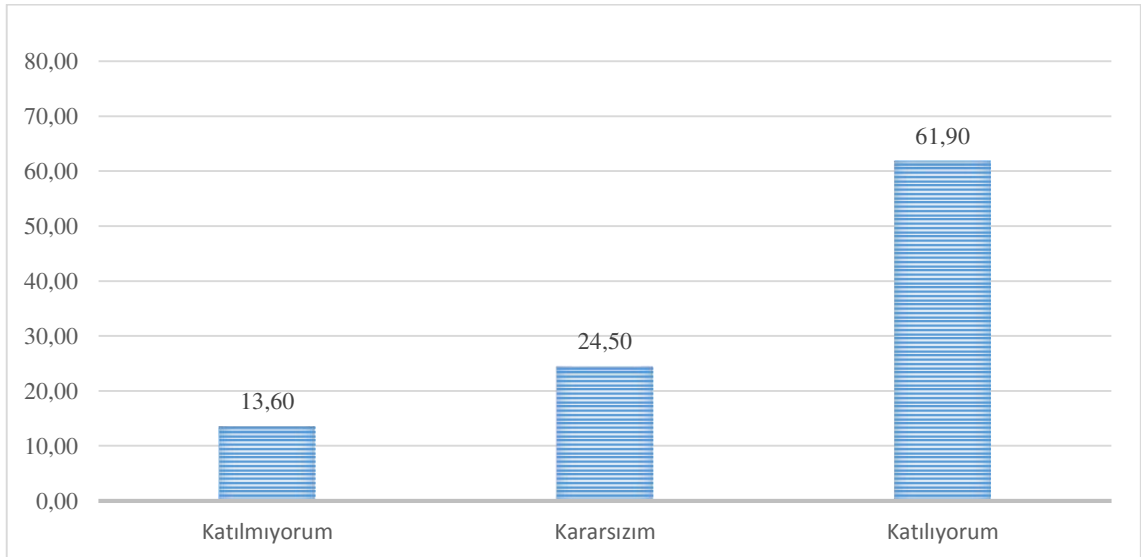
Değişken (F=302)	Katılmıyorum (f,%)	Kararsızım (f,%)	Katılıyorum (f,%)
Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.	63 (%20,9)	63 (%20,9)	176 (%58,2)

Okulda seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.	41 (%13,6)	74 (%24,5)	187 (%61,9)
Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.	198 (%65,6)	53 (%17,5)	51 (%16,9)
İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir.	63 (%20,9)	166(%55,0)	73 (%24,1)
İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.	164 (%54,3)	98 (%32,5)	40 (%13,2)
İmam hatip ortaokulunda mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilir.	162 (%53,6)	98 (%32,5)	42 (%13,9)
İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.	126 (%41,7)	94 (%31,1)	82 (%27,2)
İmam hatip ortaokulunda oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.	71 (%23,5)	142(%47,0)	89 (%29,5)
İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur.	113 (%37,4)	142(%47,0)	47 (%15,6)
İmam hatip ortaokullarında spor salonu, laboratuvar vb. olanaklar sınırlıdır.	68 (%22,5)	161(%53,3)	73 (%24,2)
İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur.	125 (%41,4)	125(%41,4)	52 (%17,2)
İmam hatip ortaokuluna gidenler “LGS” sınavından daha düşük puan alırlar.	171 (%56,6)	83 (%27,5)	48 (%15,9)
İmam hatip ortaokulunda Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur.	70 (%23,2)	94 (%31,1)	138 (%45,7)
İmam hatip ortaokulunda Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.	89 (%29,5)	90 (%29,8)	123 (%40,7)
İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerdeki başarıım düşerdi.	116 (%38,4)	113(%37,4)	73 (%24,2)
İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.	158 (%52,1)	103(%34,1)	41 (%13,6)
İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.	173 (%57,3)	74 (%24,5)	55 (%18,2)

Şekil 6: Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.

Öğrencilere yöneltilen “Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.” sorusunu öğrencilerin %20,9’u katılmıyorum, %20,9’u kararsızım demiştir. %58,2’si ise katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Sonuçlara bakıldığında seçmeli din dersleri ile beraber ortaokul öğrencilerinin aldıkları din eğitimini yeterli olarak gördükleri saptanmıştır.

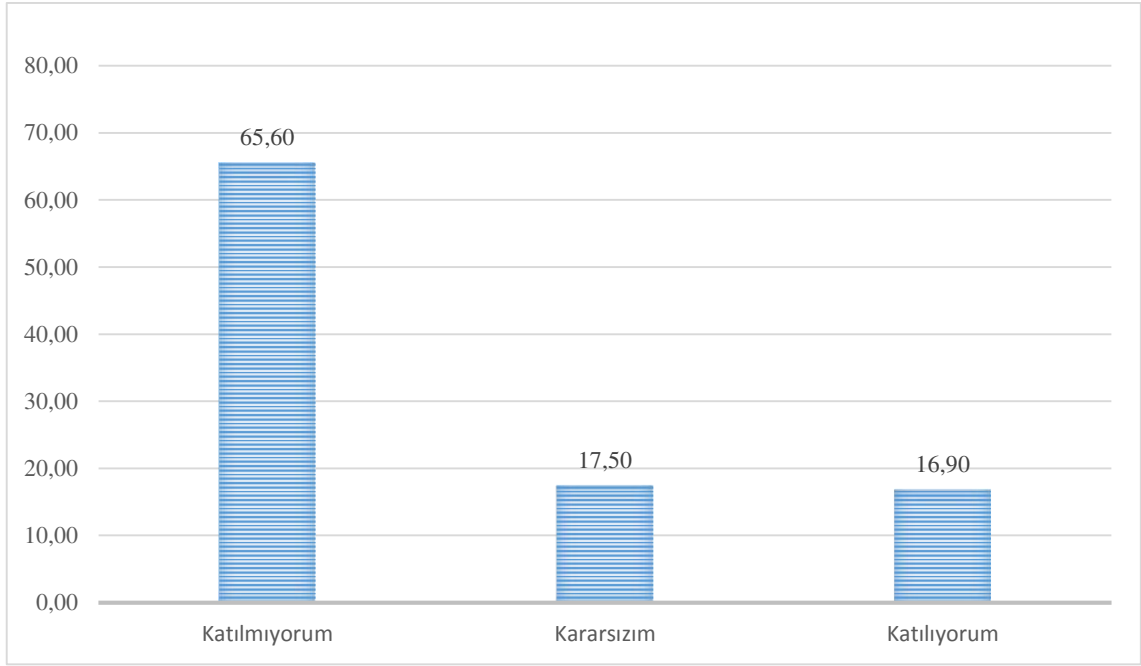
Şekil 7: Okulda seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.

Öğrencilere sorulan “Okulda seçmeli din dersi aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.” sorusuna öğrencilerin %19,2’si katılmadığını, %17,9’u kararsız olduğunu, %62,9’u ise katıldığını ifade etmiştir. Verilen cevaplara bakıldığı zaman seçmeli derslerin ortaokul programında olması öğrencilerin din eğitimi alması için okulunu yeterli gördüğü için imam hatip ortaokulunu tercih etmediği sonucu çıkartılabilir.

Sınıf değişkeni ile “Okulumda seçmeli din dersleri aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeme gerek yoktur.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=15,596$; $p=0,004$). 5.sınıfta olan 21 kişinin (%44,7) bu duruma kararsız olduğu, 6.sınıfta olan 93 kişinin (%65,0) ve 7.sınıfta olan 76 kişinin (%67,9) bu duruma katıldığı belirlenmiştir. 5.sınıfta olanların bu duruma ağırlıklı olarak kararsız olduğu, 6 ve 7.sınıfta olanların ise ağırlıklı olarak bu duruma katıldığı belirlenmiştir.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile “Okulumda seçmeli din dersleri aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeme gerek yoktur.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=9,721$; $p=0,045$). Babası ortaokul/altı mezun olan 65 kişinin (%66,4) bu görüşe katıldığı, babası ön lisans/üzeri mezunu olan 31 kişinin (%25,2) bu görüşe kararsız olduğu belirlenmiştir. Bu görüşe kararsız olanların ağırlıklı olarak babasının ön lisans/üzeri mezunu olduğu, bu görüşe katılanların ise ağırlıklı olarak babasının ortaokul/altı mezun olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin seçmeli din derslerini imam hatip okullarına bir alternatif olarak görmediği sonucu çıkarılabilir.

Okul dışı din eğitimi alma değişkeni ile “Okulumda seçmeli din dersleri aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeme gerek yoktur.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=6,241$; $p=0,044$). Okul dışı din eğitimi almayanların bu görüşe katılma oranının, okul dışı din eğitimi alanların bu görüşme katılma oranına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yani okul dışında din eğitimi alan öğrencilerin seçmeli din derslerini imam hatip okullarına bir alternatif olarak görmedikleri sonucu gözlemlenmiştir.

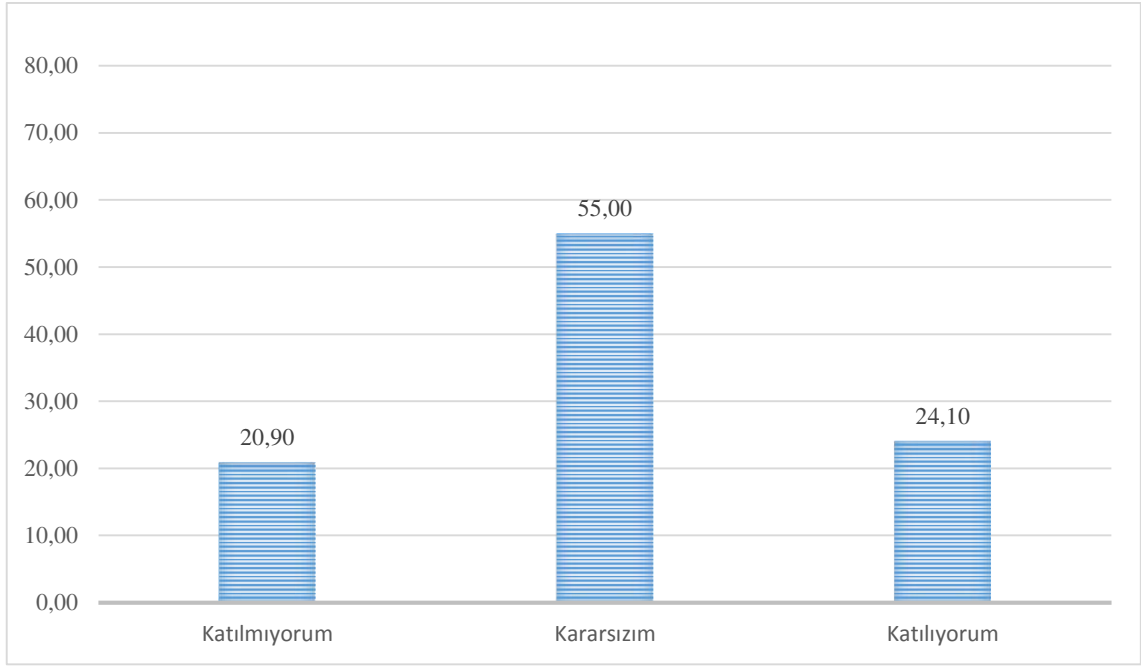

Şekil 8: Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.

“Evime daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.” sorusuna öğrenciler %65,6 oranı ile katılmıyorum, %17,5 oranı ile kararsızım, %16,9 oranıyla katılıyorum şeklinde fikir belirtmiştir.

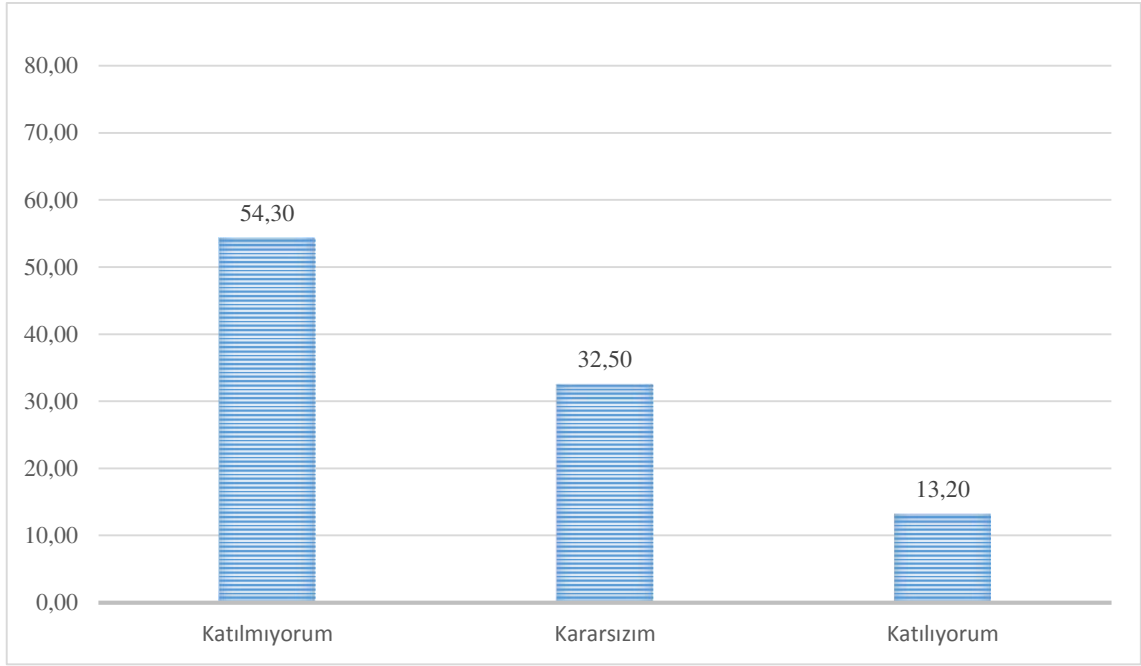
Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında zaman cinsiyet ile “Evimize daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=6,463$; $p=0,040$). 32 erkeğin (%22,4) bu duruma katıldığı, 113 kız öğrencinin (%71,1) bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. Bu duruma katılmayan ve kararsızların ağırlıklı olarak kız öğrenciler olduğu, katılanların ise ağırlıklı olarak erkek öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında zaman kız öğrencilerinin okul tercihinde eve yakın olmasının etkisinin olmadığı fakat erkek öğrencilerin okul tercihinde okulun eve yakınlığının da etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Anne eğitim düzeyi değişkeni ile “Evimize daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=11,349$; $p=0,023$). Bu görüşe en yüksek katılma oranının anne eğitim düzeyinin lise mezunu olanlarda olduğu, bu görüşe katılmama oranının ise en yüksek olduğu anne eğitim düzeyinin ön lisans/üzeri olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi önlisans ve üzeri olan öğrencilerin okul tercihinde eve yakınlığının etkisinin anne eğitim seviyesi lise mezunu olan öğrencilere nazaran daha az etkili olduğu sonucu görülmektedir.

Şekil 9: İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir.

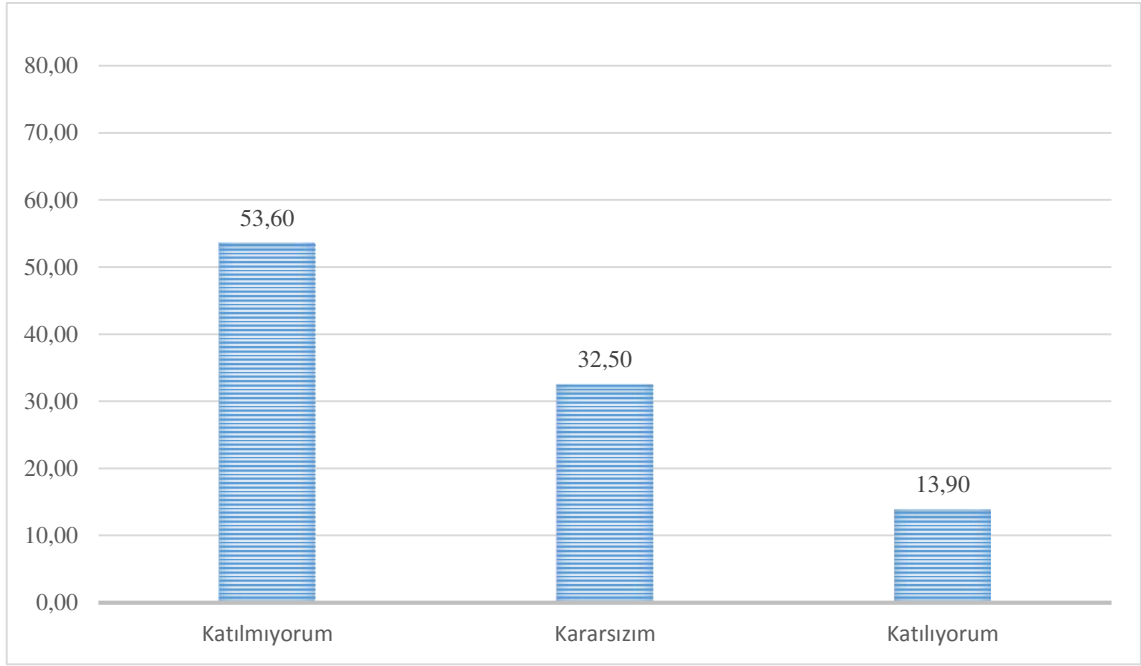
“İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir.” sorusuna öğrencilerin %20,9’u katılmıyorum, %55’i kararsızım, %24,1’i ise katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Kararsız olanların oranı dağıtıldığında ve katıldığını bildiren öğrencilerin oranıyla beraber düşünüldüğünde öğrencilerin yarısından fazlasının bu fikre katıldığını ve öğrencilerde imam hatip ortaokulunda ödevin fazla verildiği algısının yüksek olduğu söylenebilir. Bu algının yüksek olmasının sebepleri arasında ders sayısının fazla olması ve öğrencilere bu okullarla alakalı yeteri kadar bilgilendirmenin yapılmamasının olduğu düşünülmektedir.

Şekil 10: İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.

“İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.” sorusuna öğrencilerin %54,3’ü katılmıyorum, %32,5’i gibi azımsanmayacak bir oranı kararsızım, %13,2’si de katılıyorum diyerek cevap vermiştir.

Okul dışı din eğitimi alma değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=7,372$; $p=0,025$). Okul dışı din eğitimi alan 133 kişinin (%58,1) bu görüşe katılmadığı, okul dışı din eğitimi almayan 33 kişinin (%45,2) bu görüşe kararsız olduğu belirlenmiştir. Okul dışı din eğitimi alanların ağırlıklı olarak bu görüşe katılmadığı, okul dışı din eğitimi almayanların ise ağırlıklı olarak bu görüşe kararsız olduğu belirlenmiştir.

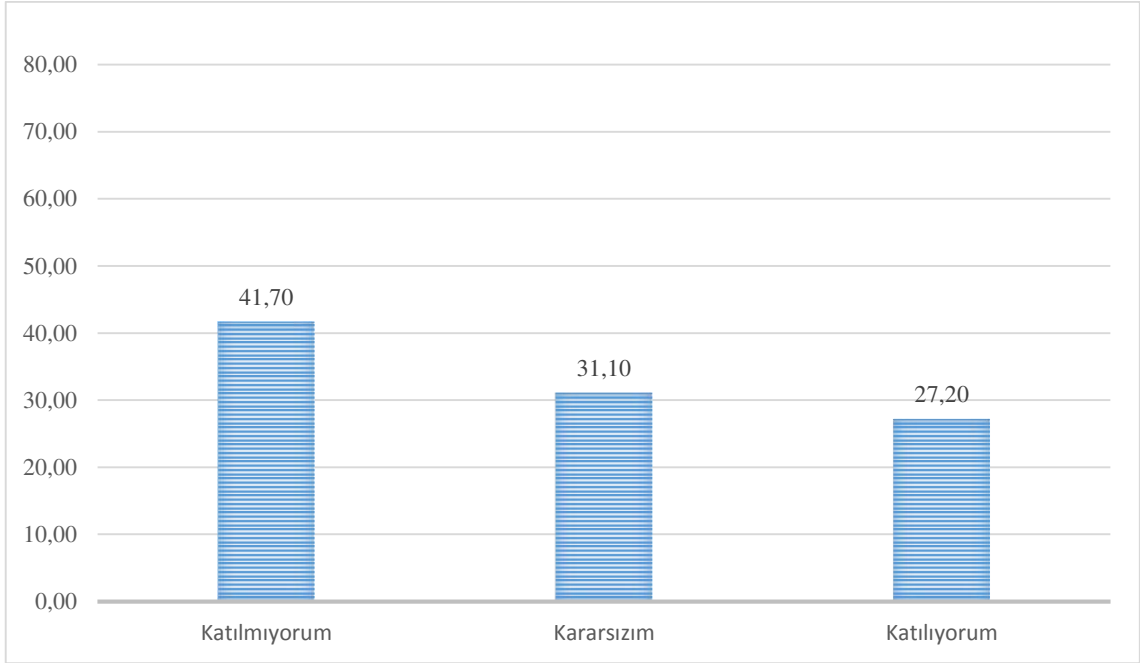
Şekil 11: İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilir.

“İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilirler.” sorusuna öğrencilerin %53,6’sı katılmıyorum, %32,5’i kararsızım, %13,9’u katılıyorum cevabını vermiştir. Verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun bu konuda doğru bilgisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Sınıf değişkeni ile “İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilirler.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=12,502$; $p=0,014$). 5.sınıfta olan 23 kişinin (%48,9) bu duruma kararsız olduğu, 6.sınıfta olan 71 kişinin (%49,7) ve 7.sınıfta olan 69 kişinin (%61,6) bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. 5.sınıfta olanların bu duruma ağırlıklı olarak kararsız olduğu, 6 ve 7.sınıfta olanların ise ağırlıklı olarak bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. Ortaokulda okuyan öğrencilerin yaş seviyesi arttıkça bu konuda daha fazla bilgilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baba eğitim düzeyi değişkeni ile “İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilirler.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=14,234$; $p=0,007$). Babası ortaokul/altı mezun olan 24 kişinin (%24,5) bu görüşe katıldığı, babası lise mezunu olan 64 kişinin (%59,8) bu görüşe katılmadığı ve babası ön lisans/üzeri mezun olan 35 kişinin (%36,1) görüşe kararsız olduğu belirlenmiştir. Bu görüşe katılmayanların ağırlıklı olarak babasının lise mezun olduğu, bu

görüŖe kararsız olanların ağırlıklı olarak babasının ön lisans/üzeri mezunu olduğu, bu görüşe katılanların ise ağırlıklı olarak babasının ortaokul/altı mezunu olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin bu konu hakkında gerekli bilgilere sahip olmadıkları görölmektedir.

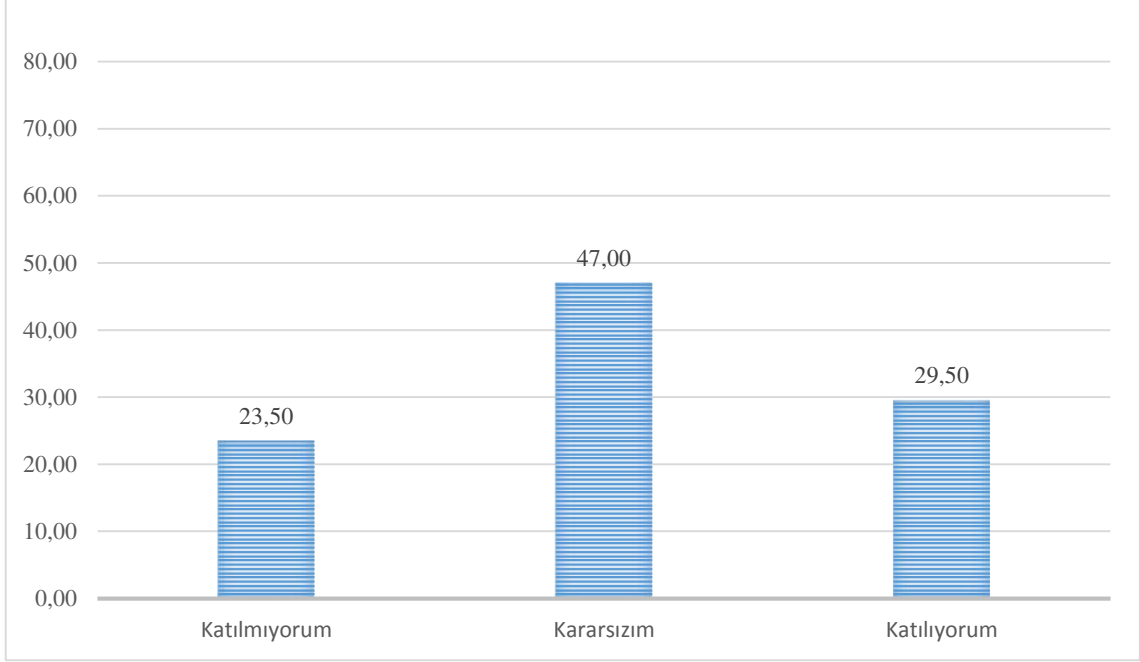
Şekil 12: İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.

“İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarına örtmeleri gerekir.” sorusuna öğrencilerin %41,7’si katılmadığını belirtmiştir. Katılmayan öğrencilerin oranı en yüksek sonuca sahip olduğu görünse de bu konuda kararsız olanların oranı da %31,1 gibi azımsanmayacak bir orana sahiptir. %27,2’si ise katıldığını belirtmiştir.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=7,480$; $p=0,024$). 50 erkeğin (%35,0) bu duruma kararsız olduğu, 78 kadının (%49,1) bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. Bu duruma katılmayanların ağırlıklı olarak kadın olduğu, kararsızların ve katılanların ise ağırlıklı olarak erkek olduğu belirlenmiştir. İmam hatip ortaokulunda kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir fikrine katılan kişilerin genel olarak erkek öğrenciler olduğu görölmektedir.

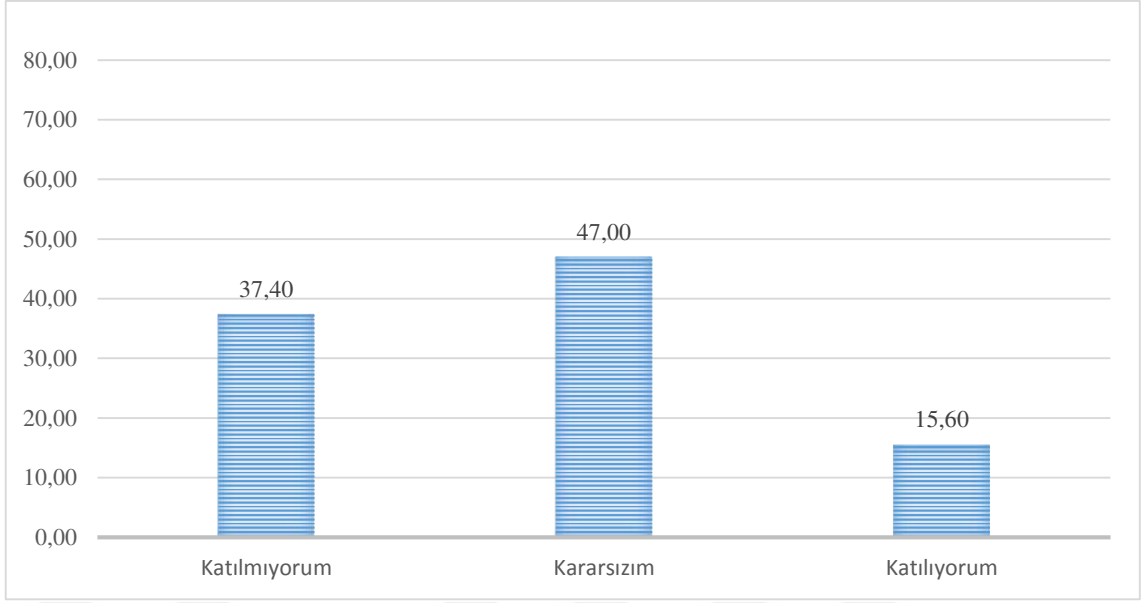
Sınıf değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=9,803$; $p=0,044$). 5.sınıfta olan 20 kişinin (%42,6) bu duruma katıldığı, 6.sınıfta olan 68 kişinin

(%47,6) ve 7.sınıfta olan 43 kişinin (%38,4) bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. 5.sınıfta olanların bu duruma ağırlıklı olarak katıldığı, 6 ve 7.sınıfta olanların ise ağırlıklı olarak bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. Sınıf seviyesi azaldıkça imam hatip ortaokuluna ilişkin bilgilerin de yetersiz olduğu fikrine varılmıştır.

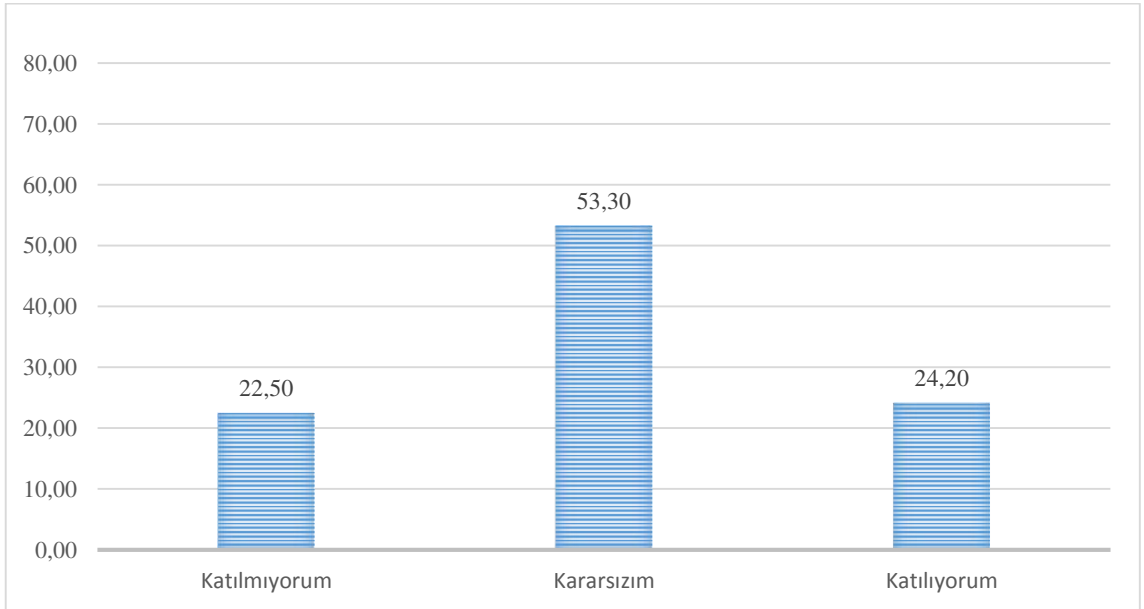
Şekil 13: İmam hatip ortaokulunda oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.

“İmam Hatip ortaokulunda oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.” sorusuna öğrenciler %29,5’i katılmıyorum, %47’si, kararsızım, %23,5’i katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Sonuçlara bakıldığı zaman öğrencilerin imam hatip ortaokullarının fiziksel ve sosyal etkinlikler ile fiziki imkanlar bakımından yetersiz oldukları fikrine sahip olduğu görülmektedir. Cinsiyet, sınıf vb. bağımsız değişkenler ile yapılan ki kare analizleri sonucu anlamlı bir ilişkiye ulaşılamamıştır.

Şekil 14: İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur.

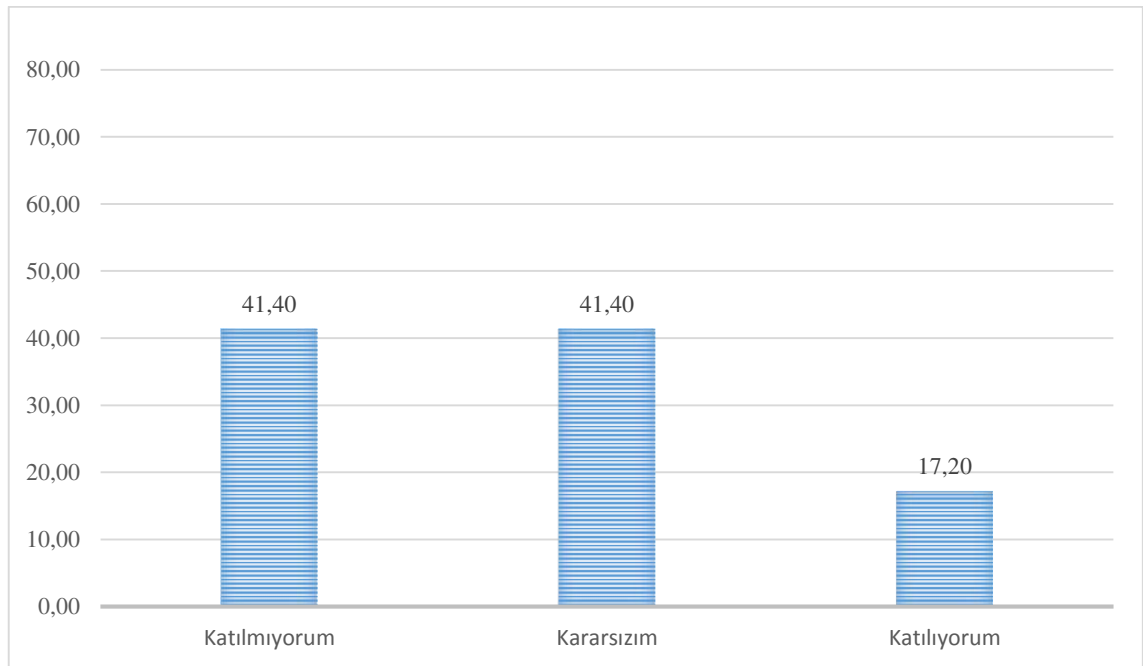
Şekil 14’te “İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur.” sorusuna öğrencilerin sadece %15,6 gibi az bir kısmı katıldığını ifade etmiştir. Katılımcıların %47,2’si kararsız olduğunu, %37,4’ü ise katılmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin neredeyse yarısının kararsız kalması genel ortaokul öğrencilerinin imam hatip ortaokulunun lise yerleşme başarısı konusunda şüphe duyduğunu göstermektedir.

Şekil 15:İmam hatip ortaokullarında spor salonu, bilgisayar/fen laboratuvarı vb. olanaklar sınırlıdır.

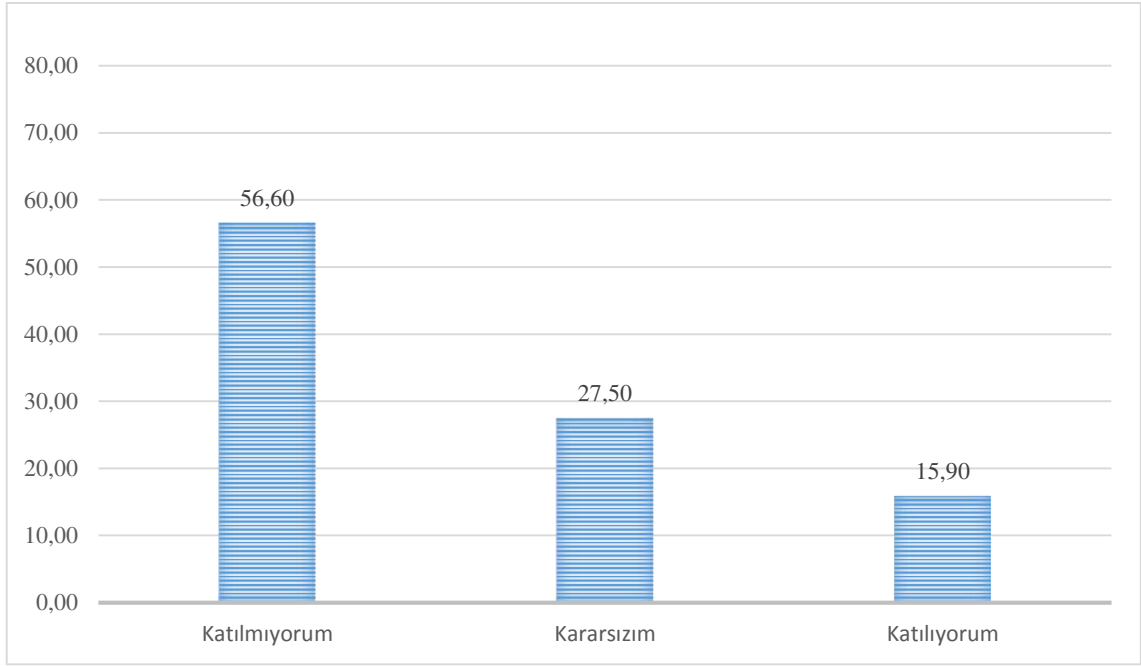
Şekil 15’de “İmam Hatip ortaokullarında spor salonu, bilgisayar/fen laboratuvarı vb. olanaklar sınırlıdır.” sorusuna öğrenciler %22,5’i katılmıyorum, %53,3’ü kararsızım, %24,2’si katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokullarında spor salonu, bilgisayar/fen laboratuvarı vb. olanaklar sınırlıdır.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=12,695$; $p=0,002$). 46 erkeğin (%32,1) bu duruma katıldığı, 99 kadının (%62,2) bu duruma kararsız olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bilgilere göre erkek öğrencilerin imam hatip ortaokullarının fiziki imkanları bakımından yetersiz olduğunu düşündüğü kızların ise bu konuda kararsız oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 16: İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur.

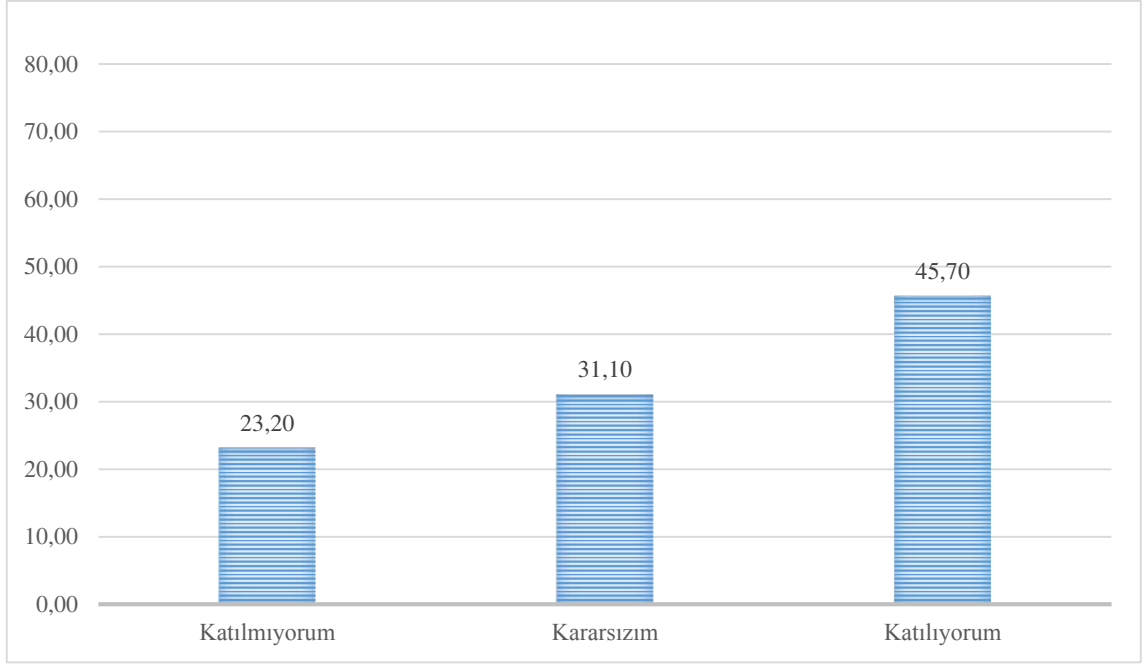
Şekil 16’da “İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur.” sorusunda bu görüşe katılmayan ve kararsız kalan öğrencilerin oranı %41,4 ile eşittir. %17,2’si ise bu fikre katıldığını belirtmiştir. Ulaşılan sonuçlara bakıldığında zaman zaman öğrencilerin bu konuda kesin fikir sahibi olmadıkları görülmektedir.

Şekil 17: İmam hatip ortaokuluna gidenler “LGS” sınavından daha düşük puan alırlar.

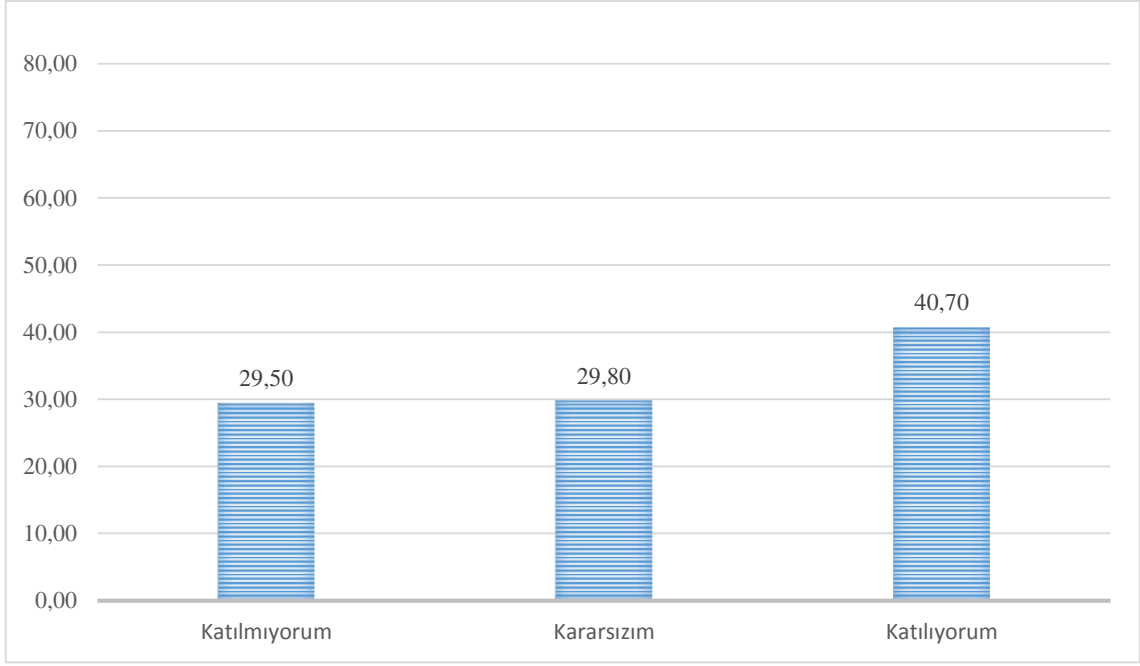
Şekil 17’de sunulan “İmam hatip ortaokuluna gidenler LGS sınavından daha düşük puan alırlar.” sorusuna öğrencilerin %56,6’sı katılmıyorum, %27,5’i kararsızım, %15,9’u ise katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin bu konuda olumsuz bir algıya olmadıkları görülmektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında cinsiyet ile “İmam hatip ortaokuluna gidenler “LGS” sınavından daha düşük puan alırlar.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=8,756$; $p=0,013$). 32 erkeğin (%22,4) bu duruma katıldığı, 98 kadının (%61,6) bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. Bu duruma katılmayanların ve kararsızların ağırlıklı olarak kız öğrenciler olduğu, katılanların ise ağırlıklı olarak erkek öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre imam hatip ortaokulu öğrencilerine yönelik başarı algılarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Şekil 18: İmam hatip ortaokulunda Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur.

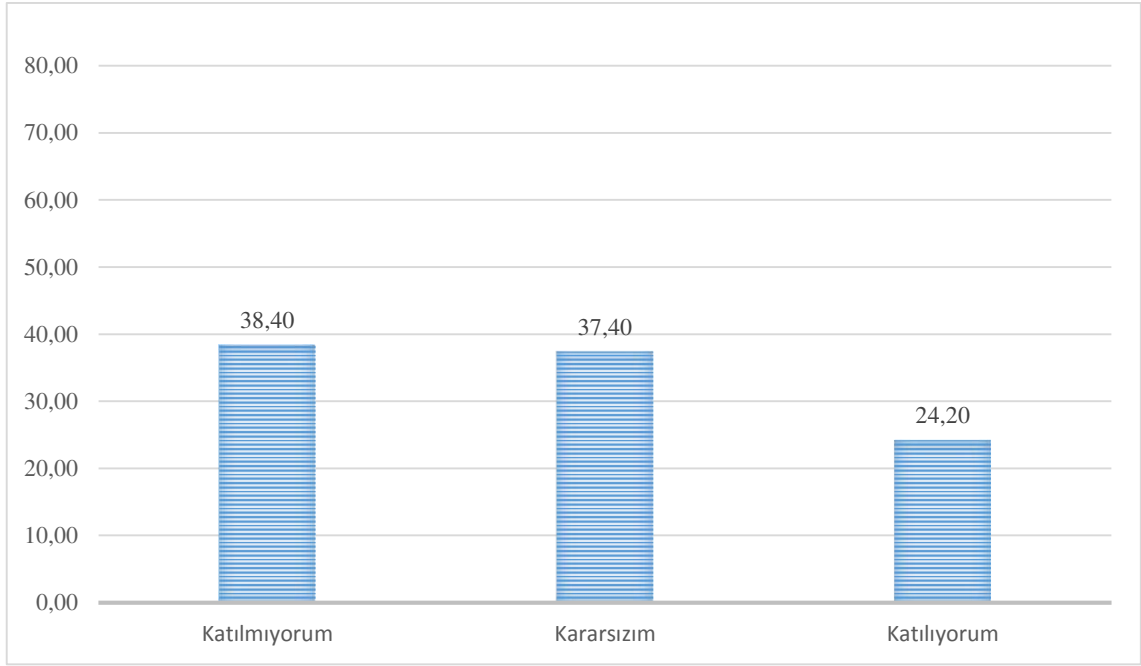
Şekil 18’de sunulan “İmam hatip ortaokulunda Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur.” sorusunda öğrencilerden %45,7’sinden katılıyorum, %31,1’inden kararsızım, %23,2’sinden ise katılmıyorum şeklinde cevap alınmıştır. Ülkemizde okullarda yabancı dillere olan ilginin az olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda da yabancı dil derslerinin sevilmediği öğrencilerin zorlandığı görülmektedir. Aşlamacı’nın(2017b) İHO öğrencileriyle yaptığı araştırmasında öğrencilere en sevmedikleri dersler sorulmuştur. Öğrencilerin en sevmedikleri dersler sırasıyla Matematik (%47,5), Arapça (%40) ve İngilizce (%39) olmuştur. Araştırmamızda öğrencilerin Arapça dersi hakkında olumsuz tutuma sahip olmalarını İHO öğrencilerinin bu ders hakkındaki olumsuz tutumlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Şekil 19: İmam hatip ortaokulunda Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.

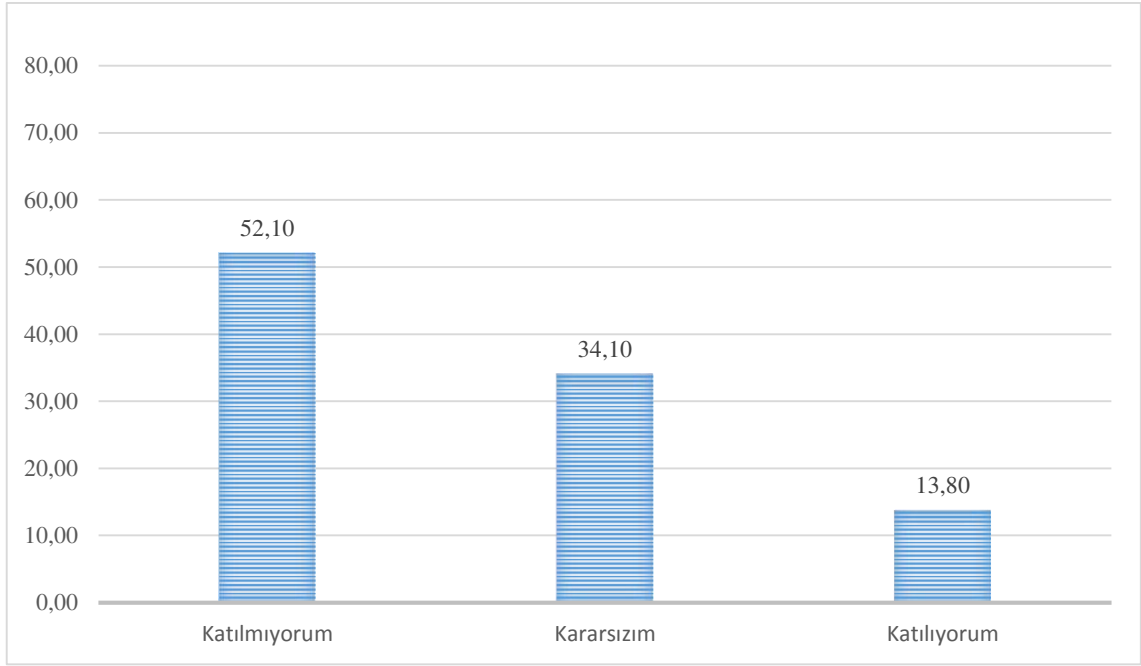
Şekil 19’da sunulan “İmam hatip ortaokulunda Kur’an ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.” sorusuna öğrencilerin %40,7’si katılıyorum, %29,8’i kararsızım, %29,5’i ise katılmıyorum cevabını vermiştir. Kur’an ve Arapça derslerine yönelik öğrencilerin olumsuz algı seviyeleri yüksektir. Bunun asıl nedeninin bu iki derste sürekli ezber yapılması gerektiği şeklindeki olumsuz algıdır.

Okul dışı din eğitimi alma değişkeni ile “İmam hatip ortaokullarında Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.” sorusu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=10,431$; $p=0,005$). Okul dışı din eğitimi almayan öğrencilerin bu görüşe katılma oranı, okul dışı din eğitimi alanların bu görüşe katılma oranına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Okul dışında din eğitimi alan kişilerin temel düzey Kur’an okuma ve ezber bilgisi olduğu için okul dışında din eğitimi almayan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları düşünülmektedir.

Şekil 20: İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerdeki başarıım düşerdi.

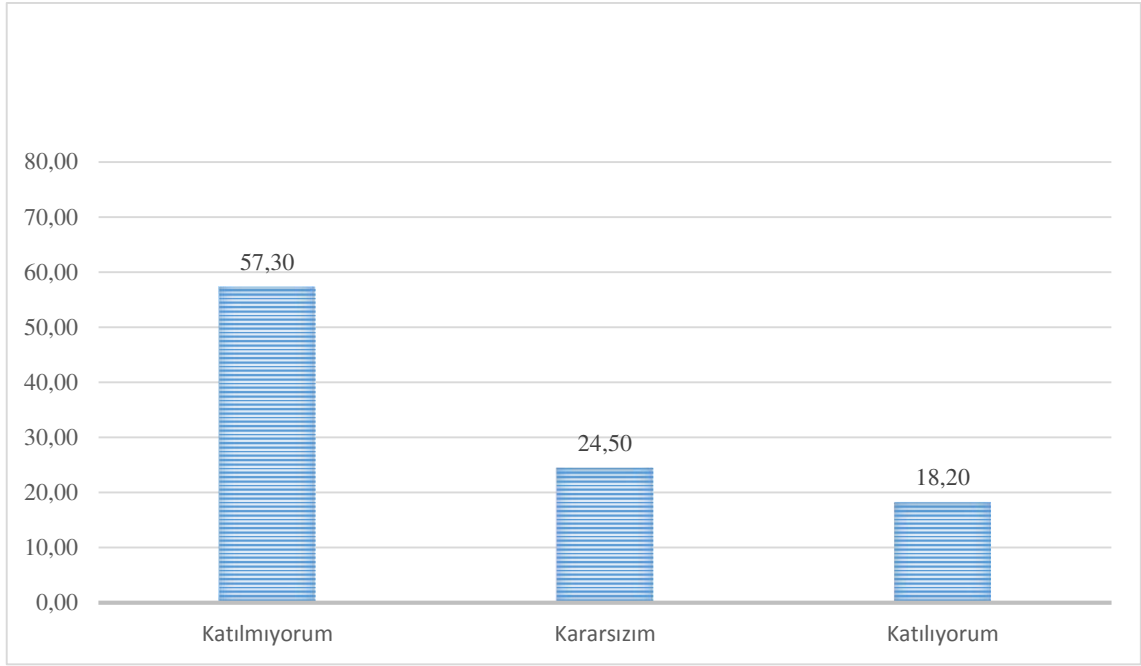
“İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerimdeki başarıım düşerdi.” sorusuna öğrencilerin %38,4’ü katılmadığını %37,4’ü kararsız olduğunu, %24,2’si ise katıldığını ifade etmiştir. Cinsiyet, sınıf, okul dışı din eğitimi alma vb. değişkenler ile yapılan ki kare analizleri sonucunda anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Öğrencilerin imam hatip ortaokulunda okuma ihtimallerindeki başarı algılarına yönelik de genel olarak kararsız oldukları söylenebilir. Kesin bir şekilde katılamayanların oranı en yüksek orana sahip olsa da kararsızların ve katılanların toplam oranı %60’tan fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 21: İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.

Şekil 21’de sunulan “İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.” sorusunu öğrencilerin %52,1’i katılmıyorum, %34,1’i kararsızım, %13,6’sı ise katılıyorum şeklinde cevaplamıştır.

Cinsiyet değişkeni ile “İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=11,740$; $p=0,003$). 23 erkeğin (%16,0) bu duruma katıldığı, 98 kadının (%61,7) bu duruma katılmadığı belirlenmiştir. Bu duruma katılmayanların ağırlıklı olarak kadın olduğu, kararsızların ve katılanların ise ağırlıklı olarak erkek olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin bu okulu tercih etmemesinin sebepleri arasında ders sayısının fazla olmasının etkisinin olmadığı fakat erkek öğrencilerin bu okulun ders sayısının fazla olması konusunda olumsuz algıya sahip oldukları belirlenmiştir.

Şekil 22: İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.

Şekil 22’de sunulan “İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.” sorusuna öğrencilerin %57,3’ü katılmadığını, %25,5’i kararsız kaldığını, %18,2’si ise katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin genel olarak okuduğu okul tercihinden memnun oldukları gözlemlenmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından bakılacak olursa cinsiyet ile “İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.” arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=7,951$; $p=0,019$). 58 erkeğin (%40,6) imam hatip ortaokulunda okumak istediği, 76 kadının (%47,8) imam hatip ortaokulunda okumak istemediği belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin ağırlıklı olarak imam hatip ortaokulunda okumak istediği, kız öğrencilerin ise ağırlıklı olarak imam hatip ortaokulunda okumak istemediği belirlenmiştir.

Okul tercihi değişkeni açısından bakıldığında öğrencilerin okuduğu okulu tercihi ile “İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.” sorusu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=20,142$; $p=0,003$). Aile isteği, aile ve kendi isteği ile okuduğu okulu tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin imam hatip ortaokulunda okumak istemediği, sadece kendi isteği ile okul tercihinde bulunan öğrencilerin imam hatip ortaokulunda okumak istediği ve diğer sebeplerle okul tercihinde bulunanların ise bu konuda belli bir fikrinin olmadığı belirlenmiştir. Bu bölümde öğrencilerin imam hatip

ortaokullarına ilişkin ve aldıkları din eğitimi ile alakalı algılarını öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiştir.

Tablo 17'ye bakıldığı zaman öğrencilerin genel olarak seçmeli din derslerini yönelik algılarının olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ortalama olarak yarısının imam hatip ortaokulunda ödevin fazla verildiği, okulun spor salonu, fen laboratuvarı vb. konularda yetersiz olduğu, imam hatip ortaokullarında oyun, sosyal ve fiziksel aktivitelerin az olduğu konusunda kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin önemli bir kısmında Arapça ve Kur'an-ı Kerim derslerinin zor olduğuna yönelik olumsuz algıların mevcut olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin imam hatip ortaokullarına yönelik algıları incelenmiştir. Araştırmamız 2023- 2024 eğitim öğretim yılında, Malatya’da 159’u kız 143 tanesi erkek öğrenci olmak üzere 302 öğrencinin katılımıyla tamamlanmıştır. Araştırma sonuçlarımızı şu şekilde sıralanabilir:

Seçmeli din derslerini tercih eden genel ortaokul öğrencilerinin sosyo -demografik özelliklerine bakıldığı zaman genel olarak öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin yapılan diğer araştırmalarla benzer olduğu ve babaların eğitim düzeylerinin annelere göre nispeten daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin annelerinin %80’ine yakınının ev hanımı olduğu sonucu tespit edilmiştir. Katılımcıların babalarının çoğunluğu ise işçi olarak çalışmaktadır.

Araştırmamıza dahil olan öğrencilerin yarısından çoğunun (%53) okulu kendisi ve ailesinin ortak kararıyla tercih ettiği saptanmıştır. Okul tercihinde cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi ve benzeri değişkenler açısından herhangi bir istatistiksel fark bulunmamaktadır.

Genel ortaokul öğrencilerinin %75,8’inin okul dışında din eğitimi aldığı ve en çok din eğitimi alınan yerin Kur’an Kursları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annesi ev hanımı olan ve anne eğitim seviyesi ortaokul ve altı olan bireylerin daha yüksek düzeyde okul dışında din eğitimi aldıkları görülmektedir. İlgili araştırma bulgularıyla karşılaştırıldığında imam hatip ortaokulu öğrencilerine nazaran genel ortaokul öğrencilerinin okul dışında din eğitimi alma durumlarının daha düşük olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin tercih ettikleri seçmeli din derslerinin yıllara göre dağılımında 5. sınıfta seçmeli din derslerinden en fazla %46,7 oranıyla Kur’an-ı Kerim dersini, 6. sınıfta %34 ile Hz. Muhammed’in Hayatı dersini, 7. sınıfta ise %66,7 ile Temel Dini Bilgiler dersini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin seçmeli din dersi tercihinde en önemli faktör %37,1 oranıyla okul idaresine aittir. Genel olarak 5 ve 6. sınıftaki öğrencilerin seçmeli din dersi seçiminde okul idaresinin etkisi olurken 7. sınıfların tercihinde kendi isteklerinin ön planda olduğu görülmektedir. Anne- baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin okul tercihinde okul idaresinin daha etkili olduğu sonucu

gözlemlenmiştir. Seçmeli din derslerinin seçiminde uygulanması gereken temel ilke öğrencinin kendi ilgi ve isteğine göre almak istediği seçmeli dersi tercih etmesidir. Ortaokul düzeyinde bu kararın aile bireyleriyle birlikte alınması ve okul idaresinin de bu tercihlere mümkün olduğunca uyması daha uygun olur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin din dersleri öğretmenlerine yönelik görüşleri incelendiğinde öğrencilerin öğretmenlerini sevdikleri, derslerin işleniş yöntemlerinden memnun oldukları ve din dersi öğretmenleri ile güzel bir diyalog kurabildikleri fikrine varılmıştır.

Öğrencilerin seçmeli din derslerine yönelik olumlu tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin din derslerini sevdiği, kitaptaki bilgilere güvendiği ama ders saatlerini arttırılması yönünde kararsız kaldıkları yani din derslerine saatlerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin bilgilerine bakıldığı zaman ilk olarak imam hatip ortaokullarının ders saati, ortam, derslerin içeriği vb. konularda neler bildikleri sorgulanmıştır. Katılımcıların genel olarak imam hatip ortaokulları hakkında yeterli bilgilerinin olmadığı veya çok sınırlı bilgilerinin olduğu, okul dışında din eğitimi almayan bireylerin okul dışında din eğitimi alanlara göre imam hatip ortaokulu hakkında daha az bilgi düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin %60,9'u kendisine 4. sınıfta iken imam hatip ortaokulları ile ilgili tanıtımın yapılmadığı söylenilebilir Öğrencilerin imam hatip ortaokulları ile ilgili bilgisinin olmamasının nedenlerinden birinin gerekli tanıtımın yapılmamasının olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin imam hatip ortaokullarına ilişkin algılarına bakıldığında öğrencilerin ortaokulda aldıkları seçmeli din dersini yeterli gördükleri için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedikleri, özellikle baba eğitim düzeyi ortaokul ve altı olan öğrencilerin bu duruma daha çok katıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul dışında din eğitimi almayan öğrencilerin seçmeli din derslerini imam hatip ortaokullarının alternatifi olarak kabul ettiği sonucuna varılmıştır. Okullara seçmeli din derslerinin getirilmesi ile imam hatip ortaokula olan talebin azalması arasında ters orantının olduğu düşünülmektedir. Okulun eve yakın olmasının kız öğrencilerin okul tercihi için farklılık arz etmediği, erkek öğrencilerin ise okul tercihinde okula uzaklığa dikkat ettikleri görülmektedir. Anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin okul tercihinde anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilere göre okulun eve yakın olmasını daha fazla talep ettikleri sonucu saptanmıştır.

İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olduğu için ödevlerin de daha fazla verildiği algısı öğrencilerde mevcuttur. İmam hatipte okuyan kızların başlarını örtmelerinin zorunlu olduğu ve imam hatip ortaokuluna gidenlerin sadece imam hatip liselerine gidebilecekleri, imam hatibe gidenlerin bütün ibadetleri yapmalarının zorunlu olduğuna dair olumsuz algılar öğrencilerin zihninde de büyük kaygı oluşturduğu görülmektedir. Özellikle 5. sınıflarda ve baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin bu olumsuz algılara daha fazla sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Erkek öğrencilerde imam hatip ortaokullarında oyun, spor, laboratuvar, sosyal / fiziksel etkinliklerin ve imkanların kısıtlı olduğuna yönelik olumsuz algılar mevcuttur. Bu sonuçlara bakılınca erkek öğrencilerin okul tercihinde sosyal ve fiziksel imkanların etkili bir faktör olduğu söylenebilir. Öğrencilerde Arapça ve Kur'an derslerine yönelik önyargıların olması imam hatip ortaokullarına olan ilginin azalmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Ulaşılan sonuçlar neticesinde tavsiye edilebilecek öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. İmam hatip ortaokullarına ilişkin olumsuz algısının değiştirilmesi için üzerinde önceden akademik olarak çalışılmış, temeli sağlam ve özendirici tanıtımlar hazırlanarak bu tanıtımların 4. sınıftaki bütün öğrencilere ulaştırılması sağlanabilir.
2. İmam Hatip ortaokulundaki ders sayısı üzerine çalışma yapılabilir, ders sayısının azaltılması mümkünse gerçekleştirilmelidir.
3. Arapça dersi ve Kur'an ezberine yönelik olumsuz algıların tespit edilip buna göre önlemler alınması bu derslerin sevdirilerek öğretilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.
4. Proje imam hatip liseleri gibi başarı seviyesi yüksek zengin ve geniş imkanlara sahip proje imam hatip ortaokulları üzerine çalışmalar yapılabilir. Bu ortaokullarının yerleşkesinde ilkokulları için de sınıflar açılabilir.
5. İmam hatip ortaokullarının algılarıyla alakalı olumsuz sonuçlar mevcuttur bu algıların değiştirilmesi için daha fazla saha araştırmaları yapılmalıdır. Olumsuz olarak ulaşılan bu algı konuları tek tek ele alınıp incelenerek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acuner, H. Y., (2016), Öğrencilere Göre Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi: Artvin İli Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 5(4), 850-871
- Akdeniz, M. (2022), “İmam Hatip Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin imam Hatip Liselerini Tercih Etmeme Nedenleri”. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya
- Aslantaş, İ. (2011). “Ortaöğretim 9.sınıf Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerine Rehber Öğretmenlerin Etkisinin Gözlemlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri
- Aşlamacı, İ. (2014). *Pakistan Medreselerine Bir Model Olarak İmam Hatip Okulları*, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul
- Aşlamacı, İ. (2014). Türkiye'nin İslam Eğitim Modeli; İmam Hatip Okulları ve Temel Özellikleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 265-278.
- Aşlamacı, İ. (2017a). Öğrenci ve Öğretmenlerine Göre İmam-Hatip Liseleri Profiller, Algılar, Memnuniyet, Aidiyet, Dem Yayınları, İstanbul
- Aşlamacı, İ. (2017b). Paydaşlarına Göre İmam Hatip Ortaokullarında Din Eğitimi, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, Ankara
- Aşlamacı, İ. (2024). Örgün ve Yaygın Din Eğitiminin 100 Yılı (1923-2023), Dem Yayınları, İstanbul
- Ayhan, H. (1999). *Türkiye’de Din Eğitimi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ayhan, H. (2014). *Türkiye’de Din Eğitimi*, DEM yayınları, İstanbul
- Bahçekapılı, M. (2012). *Türkiye’de Din Eğitiminin Dönüşümü*, İlke Yayınları, İstanbul
- Bahçekapılı, M. (2013), *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri, İmkânlar, Fırsatlar, Aktörler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ülke Yayınları, İstanbul.
- Baloğlu, Z. (1990). *Türkiye’de Eğitim*. Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği Yayınları.
- Cebeci, S. (2005). *Din Eğitim Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, Ankara

- Çiftçi, H. (2017), Ortaokul Din, Ahlak ve Değerler Alanı Derslerinin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri İle Değerlendirilmesi. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*), Ankara Üniversitesi, Ankara
- Demirbaş, Ş. (2016). *Türkiye’de İmam-Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara
- Dinçer, N. (1998). *1913’ten Günümüze İmam Hatip Okulları Meselesi: 1913’ten Günümüze*, Şule Yayınları, İstanbul
- Doğan, R., (2003). Türkiye’de Din Eğitimi: Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 3(2), 609-632.
- Erikoğlu, E. N. (2019). İmam Hatip Öğrencilerinin Okul Tercihlerine Etki Eden Faktörler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Ersoy, B. (2021). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerine Göre Seçmeli Din Derslerinin İmkanları ve Sorunları: İzmir Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Gök, Ö.F. (2019). *Seçmeli Derslerinin Verimliliğinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Görer, Ü. (2015), Ortaokul Düzeyinde Din, Ahlak ve Değerler Alanındaki Seçmeli Derslerin Öğretmen-Öğrenci Görüşlerine Göre Program Açısından Değerlendirilmesi (Denizli Yatılı Bölge Ortaokulları Örneği). (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_10/11230736_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2023_2024.pdf 27.12.2024
- https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_02/10103210_ilkogretimkurumlari_hdc_2024_21.pdf
- Kara, F. R (2016). *İmam Hatip Ortaokulu Öğrenci Velilerinin Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Karateke, T. (2021). 2012 Sonrası MEB İstatistiklerinde İmam Hatip Ortaokulları/Liseleri Üzerine Bir Değerlendirme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3868-3883.

- Karateke, T., Özdemir, Ş. (2018). Öğrencilerin İmam Hatip Liselerini Tercih Etme Nedenleri (Elazığ Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5-33
- Karpat, K. (1996). *Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller*, Ala Yayınları, İstanbul
- Kılıç, M. (2014). İmam Hatip Ortaokul ve Liselerde Kur'an Eğitimi Üzerine. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı 47, ss. 69-106
- Korkmaz, M. (2012). İmam Hatip Liselerinin Dönüşüm Süreci: Tarihsel ve Sosyolojik Bir Analiz. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 55-70.
- Kotan, İ. (2015), Ortaöğretimde Bazı Seçmeli Dini Derslere İlişkin Öğrenci Öğretmen ve Yönetici Görüşlerinin İncelenmesi. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Köse, Ü. (2018), Ortaokullarda Seçmeli Din Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. (*Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- MEB Tebliğler Dergisi, (1982), Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara
- Meydan, H. (2013). "Din Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 40.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). 19.05.2012 tarihli "12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar" konulu, B.08.0.ÖKM. O.OO-00.00/401 sayılı genelge. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (17 Eylül 1956), c. 19, Sayı 921.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (23 Ekim 1967), c. 30, Sayı 1475.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (27 Eylül 1976), c. 19, Sayı 1900.
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (7 Şubat 1949), c. 11, Sayı 524.
- Öcal, A. (2003). İmam Hatip Okullarının Tarihçesi ve Gelişimi. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3(2), 60-65
- Öcal, M. (1994). *İmam Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları*, Ensar Neşriyat, İstanbul
- Öcal, M. (2011). *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*, Düşünce Kitapevi Yayınları, İstanbul

- Öztürk, Ş. (2019). *İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerinde Allah Tasavvuru*, (Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi, Çorum
- Resmi Gazete, “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik”, Erişim Tarihi:11.12.2024 ,<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>.
- Tepecik, S. F. (2018), Seçmeli Bilim Uygulamaları Dersine Yönelik Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri. *(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Turgut, M. (2010). *Ortaokullarda Din, Ahlak ve Değerler Alanındaki Seçmeli Derslerin Yönetici, Öğretmen. Öğrenci ve Veli Görüşleri Bağlamında İncelenmesi: Antalya İli Örneği*. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Türkoğlu, O. (2003). *Bilimsel Araştırma Metodolojisi*, Timaş Yayınları, İstanbul
- Ünaldı, S. (2019). *İmam Hatip Ortaokullarında Okuyan Öğrencilerin Bu Okulları Tercih Nedenleri ve Beklentileri: Erzincan Örneği*. (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Yazıbaşı, M. A. (2018), Ortaöğretim Öğrencilerinin Gözünden Seçmeli Din Dersleri: Kırıkkale Örneği., *Dini Araştırmalar Dergisi*, 21(53), 149-168
- Yenice, A. (2023). *Çocukları İmam Hatip Ortaokullarından Mezun Olan Velilerin Bu Eğitim Kurumlarını Tercih Nedenleri* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Zengin, Z. S. (2002, Mayıs-Ağustos). Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun Hazırlanmasından Sonraki İlk Dönemde Uygulanışı ve Din Eğitimi. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 5(13), 81-106
- Zurnacı, İ. (2019). *Çocuklarını İmam Hatip Ortaokuluna Gönderen Veliler Üzerine Betimsel Bir Araştırma: Çorum Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). On dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun

EKLER

EK 1: Nitel Araştırmada Kullanılan Anket Formu

ANKET

SEÇMELİ DİN, AHLAK VE DEĞERLER ALANI DERSLERİNİ TERCİH EDEN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İHO ALGILARI

Değerli Öğrenciler,

Bu anket sizlerin okulunuz, öğretmenleriniz, aldığınız seçmeli din, ahlak ve değerler alanı dersleri ve ilişkili konulara yönelik düşüncelerinizi öğrenmeyi hedeflemektedir. Soruları dikkatlice okuyup, size uygun düşen seçeneği, kendi düşüncelerinizi yansıtacak biçimde **X** işareti ile belirtiniz. Lütfen her soruyu cevaplandırınız. Boş soru bırakmamaya özen gösteriniz. Vereceğiniz bilgiler hiçbir kişiye bildirilmeyecek, bilimsel amaçla kullanılacaktır. **İsim ve numara yazmanıza gerek yoktur.**

Anketi doldurarak sağlamış olduğunuz katkı ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

1- Cinsiyetin : ☐ Erkek ☐ Kız

2- Sınıfın : ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7

3- Ailenizin aylık geliri ne kadardır? (Uygun olan seçeneği işaretleyiniz.)

☐ 5 bin TL ve altı ☐ 5 bin- 10 bin TL arası ☐ 10 bin- 15 bin TL arası

☐ 15 bin- 20 bin TL arası ☐ 20 bin TL ve üstü

4- Anne ve Babanızın Eğitim Durumu

	Okuryazar değil	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Ön lisans / Yüksekokul mezunu	Üniversite mezunu	Y.Lisans / Doktora Mezunu
Anne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Baba	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5- Anne ve Babanızın Mesleği

	Ev hanım ı	Memu r	İşç i	Serbest meslek (Avukat , Mimar Eczacı vs.)	Tüccar/ Sanayic i	Emekl i	Çiftç i	İşsi z	Diğer (lütfe n belirtin iz)
Ann e	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Baba	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

6- İleride ne olmak istiyorsun?.....

7- Derslerindeki kendi başarı düzeyini genel olarak nasıl tanımlarsın?

☐ Çok kötü ☐ Kötü ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi

8- Okuduğun ortaokulu tercih etmende aşağıdakilerden hangisi **en fazla** etkili oldu? (**Tek seçenek işaretlemelisin**)

- ☐ Ailemin isteği
☐ Kendi isteğim
☐ Hem ailemin hem de kendi isteğim
☐ Öğretmenlerimin tavsiyesi
☐ Akrabalarımın tavsiyesi
☐ Okulun evimize yakın olması
☐ Kardeşlerimin bu okulda okuması
☐ Başka (belirtiniz).....

9- Okul dışında din eğitimi aldın mı?

☐ Evet

☐ Hayır

10- Aldıysan nerede aldın lütfen belirtir misin? (**Birden fazla işaretleyebilirsin**)

- ☐ Aile
☐ Kuran Kursu
☐ Cami
☐ Dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşları
☐ Diğer (Yazınız)

11- Aşağıdaki tabloda 5, 6 ve 7.sınıfta tercih ettiğiniz seçmeli din, ahlak ve değerler alanı derslerini işaretleyiniz.

Dersler	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf
Kuran-ı Kerim’i Öğreniyorum	☐	☐	☐
Peygamberimizin Hayatı	☐	☐	☐
Temel Dini Bilgiler	☐	☐	☐
Kültür ve Medeniyetimize Yön Verenler	☐	☐	☐
Ahlak ve Yurttaşlık Eğitimi	☐	☐	☐

12- Seçmeli din, ahlak ve değerler alanı derslerini tercih etmede aşağıdakilerden hangisi en fazla etkili oldu?

(Tek seçenek işaretlemelisin?)

- ☐ Okul idaresi
- ☐ Aile
- ☐ Kendi isteğim
- ☐ Ailem ve kendi isteğim
- ☐ Diğer (belirtiniz).....

13- Din Dersleri (Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) öğretmenlerinle ilgili olarak aşağıdaki ifadelere katılım durumunu X işareti ile yandaki kutucuklara işaretleyiniz.	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1- Din dersleri (Kur’an-ı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı, Temel Dini Bilgiler) öğretmenlerimiz söz ve davranışlarıyla bize örnektir.	☐	☐	☐
2- Din dersleri öğretmenlerimiz derste soru sormama izin verir.	☐	☐	☐
3- Din dersleri öğretmenlerimiz derslerini sıkıcı anlatır.	☐	☐	☐
4- Din dersleri öğretmenlerimiz bizi sever.	☐	☐	☐
5- Din dersleri öğretmenlerimiz sorularımı açık ve net olarak cevaplar.	☐	☐	☐
6- Din dersleri öğretmenlerimiz ismimi bilir.	☐	☐	☐
7- Din dersleri öğretmenlerimiz sınavlarda notlarımı eksik verir.	☐	☐	☐
8- Din dersleri öğretmenlerimizle daha rahat iletişim kurabiliyorum.	☐	☐	☐
9- Din dersleri öğretmenlerimiz ders anlatırken bizim görüşlerimizi alır.	☐	☐	☐
10- Din dersleri öğretmenlerimiz bize nazik ve kibar davranır.	☐	☐	☐
11- Din dersleri öğretmenlerimiz derslerinde teknolojik imkânları (etkileşimli tahta, bilgisayar vs.) verimli bir şekilde kullanır.	☐	☐	☐

14- Din Derslerinin (Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) işlenişiyile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerle ne derece katılıp katılmadığınızı lütfen işaretleyiniz.	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1- Din dersleri çok sevdiğim derslerdir.			
2- Din derslerinin saatleri artırılmalıdır.			
3- Din dersleri ders kitaplarını ilgiyle okurum.			
4- Din dersleri ders kitaplarındaki bilgilere güvenirim.			
5- Din derslerinin işleniş yöntemi derslere ilgimi azaltıyor.			
6- Din derslerini sıkıcı buluyorum.			
7- Din derslerinde işlenen konular ilgimi çekmiyor.			
8- Din derslerinde işlenen konuların güncel hayatla ilişkisini kurabiliyorum.			
9- Din dersleri benim için önemsizdir.			
10- Din derslerinde birbirini tekrar eden konular işleniyor.			

15- İmam hatip ortaokullarıyla ilgili olarak aşağıdaki ifadelerle ne derece katılıp katılmadığınızı lütfen işaretleyiniz.	Evet	Hayır	Fikrim yok
1-İmam hatip ortaokulları hakkında bilgin var mı? (Dersler, ortam, ders saati vb.)	☐	☐	☐
2- İmam hatip ortaokulunda okuyan arkadaşın var mı?	☐	☐	☐
3- İlkokulda iken imam hatip ortaokullarıyla ilgili sana tanıtım yapıldı mı?	☐	☐	☐
4- Evinize yakın imam hatip ortaokulu var mı?	☐	☐	☐
5- Aile bireylerinizde imam hatip ortaokulu veya lisesine devam eden ya da bu okullardan mezun olan kimse var mı?	☐	☐	☐

16- Aşağıdaki ifadelere katılma derecenize göre size uygun olanı işaretleyiniz.	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1- Okulumda aldığım din eğitimi benim için yeterlidir.			
2- Okulumda seçmeli din dersleri aldığım için imam hatip ortaokuluna gitmeme gerek yoktur.			
3- Ortaokulda okulumu değiştirmek istemediğim için imam hatip ortaokuluna gitmeyi düşünmedim.			
4- Evimize daha yakın olsaydı imam hatip ortaokuluna gitmek isterdim.			
5-İmam hatip ortaokulunda daha fazla ödev verilir.			
6- İmam hatip ortaokulunda okuyan sadece din görevlisi olur.			
7- İmam hatip ortaokulundan mezun olanlar sadece imam hatip lisesine gidebilirler.			
8- İmam hatip ortaokulunda okuyan kız öğrencilerin başlarını örtmeleri gerekir.			
9- İmam hatip ortaokullarında oyun, spor ve fiziksel aktiviteler daha azdır.			
10- İmam hatip ortaokulu mezunlarının kaliteli liselere yerleşmeleri daha zordur.			
11- İmam hatip ortaokullarında spor salonu, bilgisayar/fen laboratuvarı vb. olanaklar sınırlıdır.			
12- İmam hatip ortaokuluna gidenlerin bütün ibadetleri yapmaları zorunludur.			
13- İmam hatip ortaokuluna gidenler “LGS” sınavından daha düşük puan alırlar.			
14- İmam hatip ortaokulu Arapça dersi olduğu için daha zor bir okuldur.			
15-İmam hatip ortaokullarında Kuran ezberi fazla yaptırıldığı için daha zor bir okuldur.			
16- İmam hatip ortaokuluna gitseydim derslerdeki başarıım düşerdi.			
17- İmam hatip ortaokulunda ders sayısı fazla olmasaydı gitmeyi düşünürdüm.			
18- İmam hatip ortaokulunda okumak isterdim.			

Anketimiz bitmiştir. Teşekkürler.

EK 2: Etik Kurul Kararı

EK 3: Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan Anket Uygulama İzin Belgesi

